

VERSLO LIUDIJIMĄ ĮSIGYJANČIO GYVENTOJO ATMINTINĖ

Turinys

I. Įžanga	3
II. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apibūdinimas	4
2.1. Veikla, kuria galima verstis įsigijus verslo liudijimą	4
2.2. Verslo liudijime nurodoma informacija:	7
III. Verslo liudijimų išdavimo, pratęsimo ir pajamų mokesčio sumokėjimo tvarka	8
3.1. Kur įsigyti verslo liudijimą?	8
3.2. Ar verslo liudijimą įsigijusio gyventojų vykdomoje veikloje gali dalyvauti kiti fiziniai asmenys?	10
3.3. Kokius dokumentus turi pateikti norintieji įsigyti verslo liudijimą?	10
3.4. Per kiek laiko išduodamas verslo liudijimas?	11
3.5. Kokiems laikotarpiams išduodami verslo liudijimai?	11
3.6. Fiksuoto dydžio pajamų mokesčio sumokėjimo ir grąžinimo ypatumai	12
3.6.1. Koks yra fiksuoto dydžio pajamų mokestis?	12
3.6.2. Kiek ir kur reikia mokėti įsigyjant verslo liudijimą?	12
3.6.3. Kada fiksuoto dydžio pajamų mokestis turi būti papildomai sumokamas arba grąžinamas?	13
3.7. Kokia tvarka pratęsiamas verslo liudijimo galiojimas ir kokia tvarka išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?	14
3.8. Kieno prašymu verslo liudijimas pratęsiamas arba išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?	15
IV. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apskaita	15
4.1. Pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalas	16
4.1.1. Žurnalo pajamų dalies pildymas	17
4.1.2. Žurnalo išlaidų dalies pildymas.	18
4.2. Veiklos vykdymo vietoje privalomi turėti dokumentai	20
4.2.1. Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo dokumentai	20
4.2.2. Prekių, medžiagų ir žaliavų įsigijimo dokumentai	22
V. Verslo liudijimą įsigijusio gyventojų teisės, pareigos ir atsakomybė	23
5.1. Kokias teises įgyja gyventojas įsigydamas verslo liudijimą?	23
5.2. Kokių teisių verslo liudijimas nesuteikia?	25
5.3. Kokios yra veiklą pagal verslo liudijimą vykdančio gyventojų pareigos?	26
5.4. Kokia yra verslo liudijimą turinčio gyventojų atsakomybė už mokestinių prievolių vykdymo tvarkos pažeidimus?	27
5.4.1. Gyventojų atsakomybė už ūkinės ar komercinės veiklos pažeidimus	27
5.4.2. Atsakomybė už deklaracijos pateikimo tvarkos pažeidimą bei mokesčių vengimą	27
5.4.3. Atsakomybė už apskaitos reikalavimų nesilaikymą	28
5.4.4. Atsakomybė už valstybinio socialinio draudimo įmokų nemokėjimą	28
5.4.5. Atsakomybė už privalomojo sveikatos draudimo įmokų nemokėjimą ar netinkamą mokėjimą	28
5.5. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų veiklos tikrinimas	28
5.6. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų teisė užginčyti pareigūnų veiksmus	29
VI. Valstybinis socialinis draudimas	29
6.1. Kokia valstybinio socialinio draudimo rūšimi privalomai draudžiasi verslo liudijimus įsigiję gyventojai?	29
6.2. Kokie yra pagal verslo liudijimus veiklą vykdančių gyventojų valstybinio socialinio draudimo įmokų dydžiai?	30
6.3. Kada pradedamos skaičiuoti valstybinio socialinio draudimo įmokos?	30
6.4. Kaip apskaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?	30
6.5. Kaip turi mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas asmuo tuo pačiu laikotarpiu įsigijęs kelis verslo liudijimus?	31
6.6. Iki kada reikia sumokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas?	31

6.7. Kokiais atvejais verslo liudijimus turintys asmenys gali nemokėti valstybinio socialinio draudimo įmokų?	31
6.8. Kokios socialinės garantijos yra teikiamos mokantiems valstybinio socialinio draudimo įmokas asmenims?	32
6.9. Kur mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?	32
6.9.1. Valstybinio socialinio draudimo įmokų kodas	32
VII. Privalomojo sveikatos draudimo įmokų sumokėjimas	33
VIII. Pajamų, gautų iš veiklos pagal verslo liudijimą, deklaravimas	34
8.1. Ar gyventojas turi teikti pajamų mokesčio deklaraciją?	34
8.2. Kokios formos deklaraciją pildyti ir teikti?	34
8.3. Ar iš veiklos pagal verslo liudijimą pajamų galima atimti patirtas veiklos išlaidas ir pasinaudoti pajamų mokesčio lengvatomis?	35
8.4. Ar pajamos, gautos iš veiklos pagal verslo liudijimą, įskaitomos į gautas gyventojų metines pajamas?	35
IX. Pajamų mokesčio dalies skyrimas paramos gavėjams	35
X. Gyventojų registravimas PVM mokėtojais ir PVM mokėjimo prievolės	36
10.1. Dėl prekių tiekimo ir paslaugų teikimo atsirandančios PVM prievolės	36
10.1.1. Kada veiklą pagal verslo liudijimą vykdančias gyventojas privalo registruotis PVM mokėtoju?	36
10.1.2. Kaip apskaičiuojama į biudžetą mokėtina PVM suma, kai PVM mokėtoju neįsiregistravusio gyventojų metų (paskutiniųjų 12 mėnesių) pajamos iš veiklos pagal verslo liudijimą yra didesnės kaip 45 000 Eur?	37
10.1.3. Kas neįtraukiama į registravimuose nustatytą 45 000 Eur ribą?	37
10.1.4. Nuo kada PVM mokėtoju neįsiregistravęs gyventojas turi pradėti skaičiuoti į biudžetą mokėtiną PVM?	37
10.2. PVM prievolės, atsirandančios dėl prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių	38
10.2.1. Kada atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais dėl prekių įsigijimų iš kitų ES valstybių narių?	38
10.2.2. Kokios prievolės atsirastų gyventojui, turėjusiam registruotis PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimų iš kitų valstybių narių, tačiau juo neįsiregistravusiam?	38
10.3. Prievolės registruotis PVM mokėtoju atsiradimas dėl kontroliuojamų asmenų	39
10.3.1. Kada keletą juridinių asmenų kontroliuojančiam gyventojui atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju?	39
10.3.2. Kada gyventojui, kuris kartu su susijusiu asmeniu kontroliuoja (valdo) keletą juridinių asmenų, atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju?	40
10.3.3. Kada ekonominę veiklą vykdančioms sutuoktinėms atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais?	41
10.3.4. Kada atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais dėl kontroliuojamų asmenų prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių?	42
10.3.5. Kokios yra PVM prievolės, jeigu kontroliuojami asmenys, esant prievolei registruotis PVM mokėtojais, jais neįsiregistruoja?	42
10.4. Dėl prekių tiekimo ir (arba) paslaugų teikimo į kitas ES valstybes nares atsirandančios PVM prievolės	43
XI. Rekomenduojami leidiniai	43

VIRTUALUS BUHALTERIS Į APS JUMS:

- ✓ Užpildys deklaraciją
- ✓ Suskaičiuos mokesčius
- ✓ Išrašys sąskaitas

I. Įžanga

Verslo liudijimas – tai dokumentas, patvirtinantis nustatyto fiksuoto dydžio pajamų mokesčio sumokėjimą verčiantis individualia veikla ir (arba) nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla, jeigu šios veiklos rūšys įtrauktos į Veiklą, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių sąrašą (toliau – Sąrašas), patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1797 „Dėl Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklių ir Veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių sąrašo“ (toliau – Nutarimas Nr. 1797).

Ši supaprastinta pajamų mokesčio sumokėjimo forma taikoma tik gyventojų¹ pajamoms, gautoms iš atskirų rūšių prekybinės, gamybinės ar paslaugų bei nuomos veiklos, apmokestinti. Be to, ir pati veikla, vykdoma įsigijus verslo liudijimą, turi būti savarankiška veikla, kuria versdamasis gyventojas siekia gauti pajamų per tęstinį laikotarpį. Verslo liudijimą turinčio gyventojų veiklos santykiai su kitais asmenimis iš esmės turi skirtis nuo darbdavio ir darbuotojo santykių ir neturėti įprastiems darbo santykiams būdingų požymių: susitarimo dėl darbo apmokėjimo, darbo vietos ir funkcijų, darbo laiko, atostogų ir pan. Vykdydamas veiklą, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, gyventojas pats sprendžia su veikla susijusius klausimus, pats dengia jo veiklos vykdymo išlaidas ir užtikrina, kad jo faktiškai vykdoma veikla neišeitų už veiklos, apmokestintos nustatyto fiksuotu pajamų mokesčiu ir įrašytos verslo liudijime, ribų.

Šioje atmintinėje apžvelgiama, kokią veiklą gyventojas gali vykdyti įsigijęs verslo liudijimą, kokie yra fiksuoto pajamų mokesčio už verslo liudijimą sumokėjimo ir grąžinimo ypatumai, kokios yra verslo liudijimų išdavimo taisyklės. Apibūdinama, kaip turi būti tvarkoma veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apskaita, kokius dokumentus privaloma turėti, kokios yra verslo liudijimą įsigijusio gyventojų teisės, pareigos ir kokia su mokesčių prievolių vykdymo tvarkos pažeidimais susijusi atsakomybė.

Atmintinės pabaigoje pateikiamas mokesčių administratoriaus parengtų leidinių, kuriuos naudinga perskaityti verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams, sąrašas.

¹ „Gyventojų“ sąvoka leidinyje vartojama pagal GPMĮ 2 straipsnio 2 dalies apibrėžimą: „Gyventojas – nuolatinis ir nenuolatinis Lietuvos gyventojas“.

II. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apibūdinimas

Gyventojas gali gauti pajamų iš ūkinės komercinės veiklos ir neįsteigęs juridinio asmens. Tai jis gali padaryti užsiimdamas individualia veikla ir (arba) nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla, jeigu teisės aktai nenustato, kad tam tikros rūšies veiklą gali vykdyti tik juridiniai asmenys. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (toliau – GPMĮ) individuali veikla apibrėžiama, kaip savarankiška veikla, kuria versdamasis gyventojas siekia gauti pajamų ar kitokios ekonominės naudos per tęstinį laikotarpį.

Verslo liudijimus įsigiję gyventojai turi teisę mokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį nuo mokestiniu laikotarpiu iš individualios veiklos, įsigijus verslo liudijimus, gautų ne didesnių nei 45 000 eurų pajamų (kai vykdoma kelių rūšių veikla (išskyrus gyvenamosios paskirties nuomą, nes iš nuomos veiklos gautos pajamos nelaikomos individualios veiklos pajamomis, todėl jos sumuojamos atskirai), pajamos sumuojamos). **Veiklos vykdymui įsigyti verslo liudijimus ir mokestiniu laikotarpiu gauti 45 000 eurų neviršijančių pajamų iš individualios veiklos vykdymo, gali ir privalantys registruotis ar jais įsiregistravę PVM² mokėtojai. Iš vykdytos individualios veiklos su verslo liudijimu gavus daugiau nei 45 000 eurų pajamų, viršijančioji pajamų dalis apmokestinama kaip įregistruotos individualios veiklos pajamos (su pažyma) - 15 proc. tarifu, taikant GPMĮ 18² straipsnyje nurodytą pajamų mokesčio kreditą.**

Gyvenamosios paskirties patalpas (kai pagal Nekilnojamojo turto registro duomenis nuomojamos patalpos yra gyvenamosios paskirties) nuomojant įsigijus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimą, fiksuoto dydžio pajamų mokestį gali būti apmokestinamos 45 000 eurų per mokestinį laikotarpį neviršijančios iš gyvenamojo būsto nuomos gautos pajamos. Mokestiniu laikotarpiu gavus patalpų nuomos pajamų daugiau nei 45 000 eurų, tačiau neviršijus 120 vidutinių darbo užmokesčių (toliau - VDU), viršijanti dalis apmokestinama 15 proc. pajamų mokestiu, tačiau GPMĮ 18² straipsnyje nurodytas pajamų mokesčio kreditas netaikomas.

2019 m. ir vėlesniais mokestiniais laikotarpiais, jei gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimą įsigijusio gyventojas iš patalpų nuomos 45 000 eurų viršijančioji pajamų dalis kartu su kitomis ne iš darbo santykių ar jų esmę atitinkančių santykių ir ne iš individualios veiklos pajamų kalendoriniais metais gautomis pajamomis viršija 120 VDU (2021 m. 120 VDU – 162 324 eurai, 2022 m. – 180 492 Eur, 2023 m. – 202 188 Eur, **2024 m. – 228 324 Eur**), tai tokios 120 VDU viršijančios pajamos apmokestinamos taikant GPMĮ 6 straipsnio 1² dalyje nustatytą 20 proc. pajamų mokesčio tarifą.

2.1. Veikla, kuria galima verstis įsigijus verslo liudijimą

Sąraše išskirtos veiklos rūšys, kuriomis galima verstis įsigijus verslo liudijimą. Šiame Sąraše nurodomas veiklos rūšies pavadinimas ir skliausteliuose pateikiamas Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje³ (toliau – EVRK) nurodytas klasės numeris. Jeigu skliausteliuose nurodyta tik EVRK klasė, gyventojas gali verstis visų toje EVRK klasėje nurodytų rūšių veikla, o jei skliausteliuose nurodyta, kad veiklos rūšis įeina į tam tikrą EVRK klasę, gyventojas gali verstis tik šiame sąraše įrašytos veiklos pavadinime nurodytos rūšies veikla, įeinančia į nurodytą EVRK klasę.

Atsižvelgdama į tokį veiklos rūšių aprašymą, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM) patvirtino Veiklą, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių klasifikatorių⁴ (toliau – klasifikatorius). Jame nurodė atskirų veiklos rūšių ryšį su EVRK, veiklos rūšims nustatė veiklos grupes ir pagal tai suteikė atskirus kodus. Šiais kodais žymimoms veiklos rūšims savivaldybių tarybos nustato mokestinio laikotarpio (kalendorinių metų) fiksuotus pajamų mokesčio dydžius, kuriais apmokestinamos per pasirinktą veiklos vykdymo laikotarpį iš pasirinktos vykdyti veiklos numatomos gauti pajamos.

² Pridėtinės vertės mokestis.

³ Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie LR Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DJ-226.

⁴ Klasifikatorius patvirtintas VMI prie FM viršininko 2002 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 333 „Dėl Verslo liudijimo formos ir individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, klasifikatoriaus patvirtinimo“. Klasifikatorių galima rasti ir VMI prie FM interneto svetainėje <https://www.vmi.lt/evmi/vr-ir-vl-isigijimas-nutraukimas#kuriomis-veiklos-rusimis-galima-verstis-isigijus-verslo-liudijima>

Siekiant tiksliau apibrėžti kai kurių veiklos rūšių apimtį ar jų pobūdį, šalia veiklos rūšių pavadinimų pateikiama atitinkama žyma⁵. Ji padeda veiklą apibūdinti pagal tai, kokias teises tos veiklos rūšies verslo liudijimas suteikia. Pavyzdžiui, turint žyma „*“ pažymėtą gamybinės veiklos verslo liudijimą, galima prekiauti savo gamybos prekėmis neįsigijus prekybos verslo liudijimo. Plačiau apie tai paaiškinta šio leidinio skyriuje „Kokias teises įgyja gyventojas įsigydamas verslo liudijimą?“

Prekybos veikla

Vykdamas prekybą, įsigijus prekybos verslo liudijimą, ribojamas prekių asortimentas, t. y. negalima prekiauti automobiliais, motociklais ir mopedais.

Išduotas prekybos verslo liudijimas suteikia teisę užsiimti prekyba kioskuose, turgavietėse (kuriose prekybos vietų skaičius neribojamas), prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių, išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba, t. y. nėra prekybos veiklos rūšių skirstymo pagal prekybos būdą bei vietą. Vadinasi, įsigijus verslo liudijimus tiek Prekybos tik ne maisto produktais veiklai, tiek ir Prekybos veiklai, galima prekiauti ir kioskuose, ir turgavietėse, ir užsiimti prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių bei išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba, tačiau **nepatenka prekyba internetu ir paštu (prekyba internetu ir/ar paštu galima pasirinkus kitą veiklos vykdymo formą, t. y. įregistravus individualią veiklą pagal pažymą mokesčių administratoriaus nustatyta tvarka arba įsteigus juridinį asmenį).**

Prekybos verslo liudijimas suteikia teisę gauti pajamų iš gyventojų ir iki 4 500 Eur per mokestinį laikotarpį iš prekybos veiklos nevykdančių juridinių asmenų bei iš individualią prekybą veiklą (išskyrus žemės ūkio ir maisto produktus) vykdančių gyventojų (tiek įsigijusių prekybos verslo liudijimus, tiek įregistravusių prekybos veiklą su pažyma).

Individualią veiklą vykdančys gyventojai (tiek įsigiję verslo liudijimus, tiek įregistravę individualią veiklą (pagal pažymą) ir užsiimančys prekyba patalpose (ne lauko sąlygomis) savo veikloje privalo naudoti kasos aparatus.

Pažymėtina tai, kad prekybos verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams **nėra ribojimų prekių įsigijimui iš gamybos verslo liudijimą įsigijusio gyventojų.**

Gamybos ir paslaugų (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos) veikla

Gamybos ar paslaugų (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomą) veiklos verslo liudijimas suteikia teisę gauti pajamų už parduotas savo gamybos prekes ar suteiktas paslaugas:

- **be apribojimų iš kitų gyventojų** (tarp jų ir individualią veiklą vykdančių gyventojų, tiek įsigijusių verslo liudijimus, tiek įregistravusių individualią veiklą su pažyma);

- **iki 4 500 Eur per mokestinį laikotarpį iš tos pačios veiklos nevykdančių juridinių asmenų** (t. y. kai verslo liudijime nurodyta veiklos rūšis nesutampa su juridinio asmens Mokesčių mokėtojų registre (toliau – MMR) įregistruota ar faktiškai vykdoma MMR neįregistruota veikla).

Į 4 500 Eur sumą įskaičiuojamos verslo liudijimą (ar verslo liudijimus) įsigijusio gyventojų iš visuose verslo liudijimuose (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomą) nurodytų rūšių veiklos gautos pajamos:

- prekybos verslo liudijimą įsigijusio gyventojų gautos pajamos iš prekybos veiklos nevykdančių juridinių asmenų bei iš individualią prekybą veiklą vykdančių gyventojų, tiek įsigijusių prekybos verslo liudijimus, tiek įregistravusių prekybos veiklą su pažyma ir,

- iš juridiniams asmenims parduotų savo gamybos prekių ir / ar suteiktų paslaugų (išskyrus gyvenamųjų patalpų nuomą).

Kai prekybos ir / ar gamybos, ir / ar paslaugų verslo liudijimą (liudijimus) įsigijusio gyventojų iš juridinių asmenų už parduotas (įskaitant savo gamybos) prekes ar suteiktas paslaugas (išskyrus už gyvenamosios paskirties patalpų nuomą) gautos pajamos bei iš individualią prekybą veiklą vykdančių gyventojų už parduotas ne savo gamybos prekes gautos pajamos yra didesnės kaip 4 500 Eur per mokestinį laikotarpį, tai pajamų dalis:

- **iki 4 500 eurų apmokestinama sumokant savivaldybių tarybų nustatytą fiksuoto dydžio pajamų mokestį;**

⁵ Žyma - „*“, „**“

– viršijanti 4 500 eurų sumą, apmokestinama kaip įregistruotos individualios veiklos su pažyma pajamos, kurioms taikomas GPMĮ 6 straipsnio 1 dalyje nustatytas 15 procentų pajamų mokesčio tarifas, taikant GPMĮ 18² straipsnyje nurodytą pajamų mokesčio kreditą.

Metams pasibaigus, iki kitų metų gegužės 1 d. verslo liudijimus įsigiję gyventojai (tiek gavę pajamų, tiek negavę pajamų) privalo deklaruoti pajamas.

Metų eigoje toks gyventojas neprivalo teikti prašymo dėl individualios veiklos įregistravimo.

Atkreipiame dėmesį, kad verslo liudijimas suteikia teisę gautas pajamas už parduotas prekes (įskaitant savos gamybos prekes) bei suteiktas paslaugas juridiniams asmenims laikyti iš individualios veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis, tik tuo atveju, jeigu veiklos, kuria gali būti verčiamasi, turint verslo liudijimą, rūšis nėra viena iš veiklos, kuria verčiasi juridinis asmuo, rūšių. Vadinasi, jei verslo liudijimą įsigijęs gyventojas, vykdamas tokią pačią veiklą kaip ir juridinio asmens, tiek faktiškai vykdoma (nors ir neįregistruota MMR), tiek tik įregistruota MMR (nors faktiškai ir nevykdoma), parduos prekes (įskaitant ir savo gamybos prekes) ar teiks paslaugas, tai iš tokio juridinio asmens jo gautos pajamos nebus laikomos pajamomis, gautomis iš veiklos, vykdytos įsigijus verslo liudijimą.

Gyvenamosios paskirties patalpų nuomos veikla

Gyvenamosios paskirties patalpų nuomos veiklos verslo liudijimas suteikia teisę kalendoriniais metais gautas iki 45 000 Eur pajamas už gyventojams (įskaitant ir individualią veiklą vykdančius gyventojus) suteiktas tik gyvenamosios paskirties patalpų nuomos paslaugas (t. y. pagal Nekilnojamojo turto registro duomenis, nuomojant tik gyvenamosios paskirties objektus) laikyti iš veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis (kai gyvenamosios paskirties patalpos nuomojamos įsigijus kelis verslo liudijimus, tai sudedamos pagal visus nuomos verslo liudijimus visos gautos pajamos).

Pavyzdys

Tarkim, gyventojas 2023 m. nuomojo 3 butus Vilniuje ir vasaros sezono metu namą Palangoje pagal įsigytus 4 atskirus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimus (teikti nuomos paslaugas Vilniaus m. teritorijoje ir teikti nuomos paslaugas vasaros sezono metu Palangos miesto teritorijoje). Šis gyventojas iš gyvenamosios paskirties patalpų nuomos Vilniaus m. gavo 25 000 Eur pajamų, o iš nuomos Palangos mieste – 15 000 Eur pajamų. Be nuomos paslaugų teikimo šis gyventojas dar teikė fotografavimo paslaugas, įsigijęs verslo liudijimą veiklai „Fotografavimo veikla (išskyrus fotoreporterių veiklą)“, iš kurios 2023 m. gavo 5 000 Eur pajamų, bei užsiėmė veislinių šunų auginimu, įsigijęs verslo liudijimą veiklai „Naminių veislinių gyvūnėlių auginimas“, iš kurios taip pat gavo 5 000 Eur pajamų. Šiuo atveju, vertinant ar gyventojas 2023 m. gautos pajamos laikomos pajamomis, gautomis iš vykdytos veiklos su verslo liudijimais, 2023 m. tokias veiklas vykdžiusio gyventojas gautos pajamos sumuojamos į dvi atskiras grupes (pagal kiekvieną grupę gautos pajamos, kalendoriniais metais neviršijančios 45 000 Eur sumos, laikomos pajamomis, gautomis iš veiklų su verslo liudijimais):

- į vieną grupę sumuojamos visos iš gyvenamosios paskirties patalpų nuomos veiklos (t. y. ne individualios veiklos) gautos 40 000 Eur (25 000 + 15 000) pajamos,
- į kitą grupę – visos iš vykdytos individualios veiklos gautos 10 000 Eur (5 000 + 5 000) pajamos.

Vadinasi, šio gyventojas 2023 m. gautos 40 000 Eur pajamos iš gyvenamosios paskirties patalpų nuomos (neviršijo 45 000 Eur) laikomos pajamomis, gautomis iš veiklos su nuomos verslo liudijimu, taip pat ir 10 000 Eur gautos individualios veiklos pajamos (neviršijo 45 000 Eur) laikomos pajamomis, gautomis iš vykdytos individualios veiklos su verslo liudijimu.

Dėl registravimo PVM mokėtoju reikėtų vertinti visas PVM apmokestinamas pajamas bendrai, t. y. jei Vilniuje ir Palangoje patalpos nuomojamos trumpam laikotarpiui, t. y. iki 2 mėn., tai fotografavimo, šunų auginimo ir trumpalaikės gyvenamųjų patalpų nuomos pajamos sumuojamos kartu ir pasiekus 45 000 eurų ribą per paskutinius 12 mėnesių, toks gyventojas turi įsiregistruoti PVM mokėtoju. Plačiau apie tai skaitykite X skyriuje „Gyventojų registravimas PVM mokėtojais ir PVM mokėjimo prievolės“.

Nuo 2020-07-01 fiksuoto dydžio pajamų mokestis mokamas atskirai už kiekvieną gyvenamosios paskirties objektą.

Nuo 2020-07-01 šią veiklą žyminti žyma „***“ nurodo, kad gyvenamosios paskirties patalpos gali būti nuomos gyventojui pasirinktam laikotarpiui. Apgyvendinimo paslaugos gali būti teikiamos tik įsigijus atitinkamą verslo liudijimą (kaimo turizmo paslaugos arba nakvynės ir pusryčių paslaugos).

2019 m. ir vėlesniais mokestiniais laikotarpiais, jei gyventojas iš gyvenamųjų patalpų nuomos gautos pajamos kartu su kitomis ne iš darbo santykių ar jų esmę atitinkamų santykių kalendoriniais metais gautomis pajamomis viršija 120 VDU (2021 m. – 162 324 eurais, 2022 m. – 180 492 eurais, 2023 m. – 202 188 eurais, **2024 m. – 228 324 Eur**) viršijančios pajamos apmokestinamos taikant GPMĮ 6 straipsnio 1² dalyje nustatytą 20 proc. pajamų mokesčio tarifą.

Tuo atveju, jei gyventojas vykdo kitokią, nei verslo liudijime nurodyta, veiklą, jam pagal GPMĮ nuostatas atsiranda prievolė sumokėti pajamų mokestį nuo verslo liudijime nenurodytos veiklos rūšies gautų pajamų.

Pavyzdys

Verslo liudijimas, išduotas veiklai, kurios rūšies kodas klasifikatoriuje 031 – „Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla (EVRK klasė 96.02, įeina į EVRK klasę 96.04)“. Kai prie veiklos rūšies pavadinimo skliausteliuose nurodyta tik EVRK klasė, šiuo atveju EVRK 96.02, tai suteikiama teisė gauti pajamų, verčiantis visomis EVRK 96.02 klasėje (Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla) nurodytomis veiklomis. Į EVRK 96.02 klasę įeina:

- vyrų ir moterų plaukų trinkimas, lyginimas, kirpimas, šukavimas, dažymas, spalvinimas, garbanojimas, tiesinimas ir panaši veikla
- barzdos skutimas ir pakirpimas
- veido masažas, manikiūras ir pedikiūras, makiažas ir kt.

Tačiau, kai prie verslo liudijimo veiklos rūšies pavadinimo skliausteliuose nurodyta, kad veiklos rūšis įeina į tam tikrą EVRK klasę, šiuo atveju įeina į EVRK 96.04 (Fizinės gerovės užtikrinimo veikla), tai suteikiama teisė gauti pajamų tik verslo liudijimo veiklos rūšies pavadinime (šiuo atveju „Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla“) nurodytos rūšies veikla, įeinančia į nurodytą EVRK 96.04 klasę. Į EVRK 96.04 klasę įeina:

- turkiškų pirčių, saunų, garo vonių, soliariumų, liesėjimo ir lieknėjimo salonų, masažo kabinetų ir kt. veikla.

Šiuo atveju tik soliariumų veikla nurodyta verslo liudijimo veiklos rūšies pavadinime „Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla“ įeina į EVRK 96.04 klasę. Vadinas, sumokėjus fiksuoto dydžio pajamų mokestį įsigyjant verslo liudijimą veiklai „Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla (EVRK klasė 96.02, įeina į EVRK klasę 96.04)“, pajamomis iš šios veiklos bus laikomos pajamos, gautos iš visų EVRK 96.02 klasėje nurodytų veiklų, o iš EVRK 96.04 klasėje nurodytų veiklų – tik iš soliariumų veiklos.

Pagal šios rūšies verslo liudijimą faktiškai vykdoma veikla negali būti tokia, kuri būtų priskirtina kitoms EVRK klasėms, kaip pvz. perukų gamybą, aprašyta EVRK 32.99 klasėje, arba turkiškų pirčių, saunų, garo vonių veikla patenkanti į EVRK 96.04 klasę, tačiau nenurodyta verslo liudijimo veiklos rūšies „Kirpyklų, kosmetikos kabinetų ir salonų, soliariumų veikla“ pavadinime.

Vertinti, ar gyventojų faktiškai vykdomos veiklos pobūdis atitinka verslo liudijime įrašytą veiklą, yra įgaliotas mokesčių administratorius (teritorinės valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – TVMI), kuris privalo išnagrinėti per patikrinimą nustatytas faktines veiklos vykdymo aplinkybes.

Pažymėtina, kad gyventojas gali įsigyti neribotą skirtingų veiklos rūšių verslo liudijimų skaičių. Jei gyventojas nori verstis veikla, kuri nepatenka į Sąrašą, tai jis turi pasirinkti kitokią ūkinės veiklos formą, t. y. steigti įmonę arba registruoti individualią veiklą.

2.2. Verslo liudijime nurodoma informacija:

Gyventojui išduotame verslo liudijime nurodoma:

- 1) verslo liudijimo numeris bei jo versijos numeris,

2) gyventojų, kuriam išduotas verslo liudijimas, duomenys: vardas ir pavardė bei gimimo data (užsieniečių kontaktiniai duomenys),

3) veiklos, už kurios vykdymą buvo sumokėtas fiksuotas pajamų mokestis, duomenys: veiklos grupė (prekyba, paslaugos ar gamyba), veiklos rūšies kodas (nurodytas klasifikatoriuje), veiklos rūšies pavadinimas, veiklos ypatumų žymos, veiklos rūšies ryšys su Sąraše nurodytomis EVRK klasėmis,

4) veiklos vykdymo vietos duomenys: veiklos vykdymo teritorija, veiklos vykdymo vietos adresai (nurodomi privalomai, jei klasifikatoriuje prie nurodytos veiklos rūšies pažymėta ST),

5) mokestinis laikotarpis (metai) bei veiklos vykdymo laikotarpiai (mėnesiais ir dienomis), kuriais gyventojas pasirenka vykdyti veiklą pagal šį konkretų verslo liudijimą,

6) į verslo liudijimą įrašyto fizinio asmens (šeimų nario) duomenys: vardas pavardė bei gimimo data ir kita informacija,

7) verslo liudijimo išdavimo data.

Kiekvieną kartą pratęsus verslo liudijimo galiojimą ar pakeitus verslo liudijimo duomenis, išduodamas naujos versijos verslo liudijimas, kuriame yra visa aktuali informacija.

III. Verslo liudijimų išdavimo, pratęsimo ir pajamų mokesčio sumokėjimo tvarka

Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklės patvirtintos Nutarimu Nr. 1797. Šiuo Nutarimu Nr. 1797 Vyriausybė įgaliojo VMI prie FM patvirtinti verslo liudijimo formą ir nustatė, kad verslo liudijimus tiesiogiai į TVMI besikreipiantiems gyventojams išduoda TVMI, o besikreipiantiems elektroninėmis priemonėmis – prisijungus prie asmeninės mokesčių mokėtojo erdvės „Mano VMI“ - Valstybinė mokesčių inspekcija (toliau – VMI).

3.1. Kur įsigyti verslo liudijimą?

Nutarime Nr. 1797 nustatyta, kad verslo liudijimai verstis veikla gyventojams gali būti išduodami:

- 1) neribojant veiklos teritorijos,
- 2) visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Neringos savivaldybės teritorijas bei Marijampolės savivaldybės Marijampolės miesto teritoriją,
- 3) konkrečios savivaldybės teritorijoje.

Nutarime Nr. 1797 nustatyta, kad:

- verslo liudijimus verstis veikla neribojant veiklos teritorijos ir verstis veikla visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Neringos savivaldybės teritorijas bei Marijampolės savivaldybės Marijampolės miesto teritoriją, išduoda gyventojų nuolatinės gyvenamosios vietos TVMI. Verslo liudijimus verstis veikla konkrečios savivaldybės teritorijoje išduoda tos TVMI, kurios veiklos teritorijoje bus vykdoma veikla,
- nenuolatiniam Lietuvos gyventojui verslo liudijimą išduoda TVMI, kurios teritorijoje jis gyvena, o jeigu gyvenamosios vietos Lietuvoje neturi, tai bet kuri TVMI. Kai nenuolatinis Lietuvos gyventojas pageidauja verslo liudijimo verstis veikla konkrečios savivaldybės teritorijoje, tai tokį verslo liudijimą išduoda ta TVMI, kurios veiklos teritorijoje bus vykdoma veikla,
- verslo liudijimai išduodami nuolatiniam Lietuvos gyventojui ir nenuolatiniam Lietuvos gyventojui kreipiantis į VMI elektroninėmis priemonėmis – prisijungus prie asmeninės mokesčių mokėtojo erdvės [Mano VMI](#), naudojant savo e. bankininkystės duomenis ar parašą, ar VMI išduotas prisijungimo priemonės. Gyventojas, prisijungęs prie Mano VMI, turi užpildyti atitinkamą prašymą ir sumokėti apskaičiuotą fiksuoto dydžio pajamų mokestį bei valstybinio socialinio draudimo (toliau – VSD) įmoką (kai verslo liudijimas išduodamas trumpesniam nei trijų mėnesių laikotarpiui). Informacija apie įskaitytą mokesčių sumokėjimą bei verslo liudijimo numeris gyventojui pateikiami asmeninėje gyventojų paskyroje Mano VMI, kurioje taip pat pateikiami visi asmens turimi ir/ar turėti

verslo liudijimai nuo 2013 metų, nepriklausomai nuo to, ar prašymas buvo pateiktas per Mano VMI, ar atvykus į TVMI.

VMI yra įgyvendintas vieno langelio principas, todėl gyventojai dėl verslo liudijimo įsigijimo gali tiesiogiai kreiptis į bet kurią TVMI, kuri išduodama verslo liudijimus taiko fiksuotus pajamų mokesčio dydžius tokia tvarka:

- kai veiklos vykdymo vieta pasirenkama neribojant veiklos teritorijos arba visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus miestų savivaldybių ir Neringos savivaldybės teritorijas bei Marijampolės savivaldybės Marijampolės miesto teritoriją, tai taikomi verslo liudijimą įsigyjančio gyventojų nuolatinės (deklaruotos) gyvenamosios vietos savivaldybės nustatyti fiksuoti pajamų mokesčio bei lengvatų dydžiai,
- kai veiklos vykdymo vieta pasirenkama konkrečiai savivaldybė, tai taikomi tos konkrečios veiklos vykdymo vietos savivaldybės nustatyti fiksuoti pajamų mokesčio bei lengvatų dydžiai.

Pavyzdžiai:

1. Jei Vilniaus miesto gyventojas, turintis gyvenamąsias patalpas asmeninės nuosavybės teise Palangoje, nori įsigyti verslo liudijimą patalpų nuomos veiklai Palangos m. teritorijoje (t. y. konkrečioje teritorijoje) ir jas išnuomoti, tai prašymą dėl minėtos veiklos verslo liudijimo įsigijimo jis gali pateikti bet kuriai TVMI (tiek Vilniaus AVMI, tiek Klaipėdos AVMI, tiek ir bet kuriai kitai TVMI), tačiau fiksuotas pajamų mokestis jam turėtų būti apskaičiuotas pagal Palangos m. savivaldybės nustatytus fiksuotus pajamų mokesčių dydžius, taikant Palangos m. savivaldybės nustatytas lengvatas (jei šiuo atveju gyventojas veiklos vykdymo vietą būtų pasirinkęs ne konkrečią Palangos m. teritoriją, o „neribojant veiklos teritorijos“, tai fiksuotas pajamų mokestis jam turėtų būti apskaičiuojamas pagal Vilniaus m. savivaldybės nustatytus fiksuotus pajamų mokesčio dydžius, taikant Vilniaus m. savivaldybės nustatytas lengvatas).

2. Nuo 2020-07-01 gyventojas, pageidaujantis su verslo liudijimu nuomoti turimas kelias gyvenamosios paskirties patalpas, turi pateikti atskirus prašymus dėl verslo liudijimų įsigijimo kiekvienam nuomojamam būstui. Tarkim Vilniaus miesto gyventojas, nori išnuomoti turimas gyvenamosios paskirties patalpas Palangoje ir Kaune, tai šiuo atveju turi pateikti 2 prašymus ir kiekviename prašyme turi nurodyti pasirenkamą veiklos vykdymo teritoriją. Jei, šiame pavyzdyje patektu atveju, abiejuose savo prašymuose gyventojas nurodytų pasirenkamą veiklos vykdymo teritoriją „neribojant veiklos teritorijos“, tai abiem atvejais būtų taikomas Vilniaus m. savivaldybės tarybos nustatytas fiksuoto dydžio pajamų mokestis bei lengvatos. Jei prašyme dėl verslo liudijimo įsigijimo gyvenamųjų patalpų nuomai Vilniaus m. gyventojas nurodytų pasirenkamą veiklos vykdymo teritoriją Palangos m., o prašyme dėl verslo liudijimo įsigijimo gyvenamųjų patalpų nuomai Kauno m. veiklos vykdymo teritoriją nurodytų „neribojant veiklos teritorijos“, tai, įsigyjant verslo liudijimą gyvenamųjų patalpų nuomai Palangos m., būtų taikomas Palangos m. savivaldybės tarybos nustatytas fiksuoto dydžio pajamų mokestis, o, įsigyjant verslo liudijimą gyvenamųjų patalpų nuomai Kauno m. būtų taikomas Vilniaus m. savivaldybės tarybos nustatytas fiksuoto dydžio pajamų mokestis.

Verslo liudijimas išduodamas visišką civilinį veiksnumą įgijusiam gyventojui, t. y. sulaukusiam 18 metų, arba kai visišką veiksnumą įgyja kitais Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatytais atvejais, būdamas jaunesnis nei 18 metų⁶.

⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK) nustato du atvejus, kada asmuo įgyja civilinį veiksnumą anksčiau nei jam sueis 18 metų:

1) tais atvejais, kai įstatymai leidžia fiziniam asmeniui sudaryti santuoką anksčiau, nei sueis 18 metų, asmuo, kuriam nėra suėjęs šis amžius, įgyja visišką civilinį veiksnumą nuo santuokos sudarymo momento (CK 2.5 straipsnis);

2) nepilnametis, sulaukęs 16 metų, jo tėvų, globos (rūpybos) institucijų, jo rūpintojo ar jo paties pareiškimu gali būti teismo tvarka pripažintas visiškai veiksniu, jeigu yra pakankamas pagrindas leisti jam savarankiškai įgyvendinti visas civilines teises ar vykdyti pareigas (CK 2.9 straipsnis).

Verslo liudijimas gali būti išduodamas ir nepilnamečiui nuo 14 metų, kai yra vieno iš tėvų (jėvių, rūpintojų) sutikimas⁷.

3.2. Ar verslo liudijimą įsigijusio gyventojų vykdomoje veikloje gali dalyvauti kiti fiziniai asmenys?

Verslo liudijimą įsigijusio gyventojų vykdomoje veikloje turi teisę dalyvauti vienas iš šių fizinių asmenų: sutuoktinis, tėvas, motina, vaikas nuo 14 metų, globojamasis, globėjas ar rūpintojas. Fizinis asmuo gali dalyvauti veikloje tik tada, jeigu jis yra įrašytas gyventojui išduotame verslo liudijime. Gyventojas, pageidaujantis, kad jo vykdomoje veikloje dalyvautų ir kitas fizinis asmuo, šį asmenį jis turi nurodyti savo prašyme išduoti verslo liudijimą. Jei gyventojas to nepadarė iki verslo liudijimo išdavimo, tai jis gali papildomai pateikti prašymą dėl kito asmens įrašymo į verslo liudijimą, jo galiojimo metu arba paduodamas prašymą pratęsti verslo liudijimą.

Verslo liudijime nurodytas fizinis asmuo turi teisę dalyvauti gyventojų vykdomoje veikloje, kuriai įsigytas verslo liudijimas, kartu su juo, ar jo nesant.

Verslo liudijime nenurodytas asmuo negali dalyvauti verslo liudijime nurodytoje gyventojų vykdomoje veikloje. Plačiau apie tai skaitykite šio leidinio skyriuje „Kokių teisių verslo liudijimas nesuteikia?“

3.3. Kokius dokumentus turi pateikti norintieji įsigyti verslo liudijimą?

Gyventojas, norintis įsigyti verslo liudijimą, TVMI iki laikotarpio, kuriam norima įsigyti verslo liudijimą, pradžios privalo pateikti tokius dokumentus:

1. Prašymą (VMI prie FM parengtos tipinės formos) dėl verslo liudijimo įsigijimo, kuriame turi būti nurodyta:

- vardas, pavardė ir mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris (asmens kodas)
- gyvenamoji vieta,
- veiklos rūšies, kuria norima verstis įsigijus verslo liudijimą, pavadinimas bei pasirenkama veiklos vykdymo teritorija (neribojant veiklos teritorijos arba visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus miestų savivaldybių ir Neringos savivaldybės teritorijas bei Marijampolės savivaldybės Marijampolės miesto teritoriją, arba konkrečios savivaldybės teritorijoje),
- pageidaujamas veiklos vykdymo laikotarpis – nurodomi mėnesiai ir dienos, kuriais norima vykdyti veiklą (jei įsigijamas gamybos ar paslaugų veiklos verslo liudijimas, tai nurodytas laikotarpis negali būti trumpesnis nei 5 kalendorinės dienos (kurios neprivalo eiti paeiliui), o jei įsigijamas verslo liudijimas prekybai, tai gali būti nurodytas bet koks laikotarpis, net ir 1 diena),
- veiklos vykdymo vieta – veiklos vykdymo vietos adresas (adresai) privalo būti nurodytas, jei klasifikatoriuje prie veiklos rūšies pažymėta „ST“⁸. Veiklos vykdymo vietos nurodyti neprivaloma (tačiau, pageidaujantis gali nurodyti), jei klasifikatoriuje prie nurodytos veiklos rūšies nėra pažymėta „ST“,
- taikytinas fiksuoto dydžio pajamų mokesčio lengvatas nustato pačios savivaldybių tarybos savo biudžeto sąskaita savo savivaldybės teritorijoje. Asmenys, pageidaujantys pasinaudoti fiksuoto dydžio pajamų mokesčio lengvatomis, prašyme turi pažymėti, kurią savivaldybės tarybos sprendimu nustatytą lengvatą jie prašo pritaikyti,
- duomenis apie kompiuterinių žaidimų komplektų skaičių, įsigyjant kompiuterinių žaidimų veiklos verslo liudijimą.

⁷ Nepilnamečiai nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų sandorius sudaryti gali, turėdami tėvų arba rūpintojų sutikimą. Sutikimo forma turi atitikti sudaromo sandorio formą. Sandoriai, sudaryti be atstovų pagal įstatymą sutikimo, galioja, jeigu tokį sutikimą atstovas pagal įstatymą duoda po sandorio sudarymo (CK 2.8 straipsnis).

⁸ Stacionarioje vietoje vykdoma veiklos rūšis. Veiklos rūšys pažymėtos žyma „ST“ yra nurodytos Veiklų, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, rūšių klasifikatoriuje, patvirtintame VMI prie FM viršininko 2002 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 333 „Dėl Verslo liudijimo formos ir individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, klasifikatoriaus patvirtinimo“.

2. Galiojantį asmens tapatybės dokumentą: Lietuvos Respublikos piliečio pasą, asmens tapatybės kortelę, pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą (kuriame būtų nuotrauka, asmens kodas (pvz., laikinasis pažymėjimas, išduotas praradus asmens tapatybės kortelę, ir kt.). Užsienio valstybės pilietis, be asmenį identifikuojančio dokumento, turi pateikti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas gyventi). Šis reikalavimas netaikomas Europos Sąjungos valstybių narių, Europos laisvosios prekybos asociacijos (toliau – ELPA) valstybių narių⁹ piliečiams ir jų šeimos nariams. Asmens tapatybę patvirtinančio dokumento nereikalaujama, kai prašymas įsigyti verslo liudijimą teikiamas elektroninėmis priemonėmis (prisijungus prie asmeninės mokesčių mokėtojo erdvės „Mano VMI“).
3. Dokumentą (jei jo paprašo verslo liudijimą išduodanti TVMI), patvirtinantį teisę taikyti mažesnį pajamų mokestį (jeigu savivaldybių tarybos tokių asmenų atžvilgiu yra priėmusios atitinkamą sprendimą). Dokumento originalas gražinamas gyventojui, o jo kopija paliekama verslo liudijimą išduodančiai TVMI.
4. Su garso ir vaizdo kūrinių prodiuseriais ir fonogramų gamintojais arba jų teisių perėmėjais sudarytos autorinės licencinės sutartys, suteikiančios teisę Lietuvos Respublikos teritorijoje platinti garso ir vaizdo kūrinius ir (arba) fonogramas bet kokiose laikmenose (nuomoti juos ir (arba) jais prekiauti).

Teikiant elektroniniu būdu užpildytą prašymą dėl verslo liudijimo įsigijimo, VMI paprašius, turi būti pateikiami ir 3 bei 4 punktuose nurodyti dokumentai.

Jei šioje dalyje paminėti dokumentai nepateikiami, verslo liudijimas neišduodamas (jei šios dalies 3 punkte nurodytu atveju, TVMI paprašius, gyventojas nepateikia atitinkamo dokumento, tai netaikomas savivaldybių tarybų nustatytas mažesnis pajamų mokestis). Verslo liudijimas taip pat neišduodamas ir nepratęsiamas (išskyrus gyvenamųjų patalpų nuomą), jeigu gyventojas skolingas Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – Sodra) biudžetui, išskyrus atvejus, kai gyventojas skolos sumokėjimo Sodros biudžetui terminas atidėtas ir kai šis terminas dar nesuėjęs (daugiau informacijos apie pareigą mokėti VSD įmokas galima rasti šios atmintinės skyriuje „Valstybinis socialinis draudimas“).

Pirmą kartą verslo liudijimus įsigyjančius gyventojus VMI informuoja apie jų veiklą reglamentuojančius teisės aktus, teises, pareigas ir su mokestinių prievolių vykdymo tvarkos pažeidimais susijusia atsakomybe, pateikdama atmintinę.

Verslo liudijimus išduodant elektroniniu būdu, el. paštu gyventojui siunčiamas informacinis pranešimas apie išduodamą verslo liudijimą bei pateikiama nuoroda į VMI svetainę adresu <https://www.vmi.lt/evmi/individuali-veikla-pagal-verslo-liudijima>, kurioje paskelbta verslo liudijimą įsigyjančiam gyventojui žinotina aktuali informacija apie individualios veiklos, įsigijus verslo liudijimą, vykdymo sąlygas ir reikalavimus.

3.4. Per kiek laiko išduodamas verslo liudijimas?

Verslo liudijimas išduodamas ne vėliau kaip per **4 darbo dienas** nuo reikalingų dokumentų pateikimo TVMI (ar pateikimo prisijungus prie asmeninės mokesčių mokėtojo erdvės Mano VMI) dienos.

Iki verslo liudijimo išdavimo dienos į vieną iš VMI prie FM biudžeto pajamų surenkamųjų sąskaitų, nurodytų VMI prie FM interneto tinklalapyje <https://www.vmi.lt/evmi/saskaitos-ir-imoku-kodai> turi būti sumokamas apskaičiuotas pajamų mokestis (įmokos kodas – 1461).

Jei gyventojas iki veiklos pradžios (ar iki pratęsiamo pirmojo veiklos vykdymo laikotarpio pradžios (kai prašyme dėl verslo liudijimo pratęsimo nurodomi keli veiklos vykdymo laikotarpiai)) nesumoka fiksuoto pajamų mokesčio už verslo liudijimą, verslo liudijimas jam neišduodamas (nepratęsiamas).

3.5. Kokiems laikotarpiams išduodami verslo liudijimai?

Verslo liudijimai gali būti išduodami pageidaujamam kalendorinių metų laikotarpiui, kuris gali būti ne ilgesnis kaip iki tų pačių kalendorinių metų pabaigos.

⁹ ELPA valstybės narės: Islandiją, Lichtenšteiną, Norvegiją ir Šveicariją.

Prekybos verslo liudijimai išduodami pageidaujama kalendorinių metų laikotarpiui, skaičiuojamam dienomis. Trumpiausias laikotarpis yra viena diena.

Pavyzdys

Verslo liudijimą prekybai gyventojas gali įsigyti kalendorinių metų sausio 11 d. ir 20 d., kovo 5 d., liepos 31 d., gruodžio 20 d. (ar tik kuriai nors vienai dienai ir pan.).

Paslaugų ir gamybos verslo liudijimai išduodami pageidaujama kalendorinių metų laikotarpiui (skaičiuojamam dienomis), bet ne ilgiau kaip kalendoriams metams ir ne trumpiau kaip 5 kalendorinėms dienoms, kurios neprivalo eiti paeiliui, t. y. gyventojas gali pasirinkti veiklą vykdyti bet kokias kalendorinių metų 5 dienas (pvz., kovo mėn. 8 d., gegužės mėn. 1 d., rugsėjo mėn. 1 d., lapkričio mėn. 1 d., gruodžio mėn. 23 d.).

Įsigyjant verslo liudijimą metų pabaigoje nuo gruodžio 28 d. paslaugų bei gamybos verslo liudijimas gali būti išduotas ir trumpesniai nei 5 dienų laikotarpiui, nes verslo liudijimas išduodamas ne ilgiau kaip iki metų pabaigos. Šiuo atveju fiksuotas pajamų mokestis apskaičiuojamas proporcingai verslo liudijimo galiojimo dienų skaičiui.

3.6. Fiksuoto dydžio pajamų mokesčio sumokėjimo ir grąžinimo ypatumai

3.6.1. Koks yra fiksuoto dydžio pajamų mokestis?

Fiksuoto dydžio pajamų mokestis nustatomas atskirai kiekvienai veiklos rūšiai. Fiksuoto dydžio pajamų mokestį tvirtina kiekviena savivaldybė atskirai, todėl kiekvienoje savivaldybėje jie būna skirtingi. Nutarime Nr. 1797 rekomenduojama savivaldybėms iki einamųjų metų lapkričio 10 dienos informaciją apie patvirtintą kitų metų fiksuoto dydžio pajamų mokestį pateikti VMI. Vadinasi, savivaldybių tarybų nustatytas fiksuoto dydžio pajamų mokestis veiklos rūšims, kuriomis gali būti verčiamasi turint verslo liudijimus, gali keistis kasmet.

Fiksuoto dydžio pajamų mokesčio lengvatas verslo liudijimus įsigyjantiems gyventojams taip pat nustato savivaldybių tarybos savo sprendimais (savo biudžeto sąskaita).

Informaciją apie nustatytus (patvirtintus) fiksuotus pajamų mokesčio dydžius savivaldybės pateikia TVMI, kuriose galima sužinoti savivaldybių nustatytus pajamų mokesčio dydžius ir nustatytas lengvatas. Ši informacija yra skelbiama ir VMI prie FM interneto svetainėje <https://www.vmi.lt/evmi/fiksuotas-gpm-apskaiciavimas-sumokejimas>.

3.6.2. Kiek ir kur reikia mokėti įsigyjant verslo liudijimą?

Mokėtiną pajamų mokestį mokesčių administratorius (verslo liudijimą išduodanti TVMI (elektroniniu būdu – VMI)) apskaičiuoja proporcingai išduodamo verslo liudijimo galiojimo laikui, atsižvelgiant į gyventojų teisę mokėti mažesnę fiksuoto dydžio pajamų mokestį, nustatytą atskiroms gyventojų grupėms. Todėl prašyme išduoti verslo liudijimą reikia nurodyti duomenis ir pateikti dokumentus (mokesčių administratoriui paprašius), įrodančius, kad verslo liudijimą įsigyjantis gyventojas turi teisę į savivaldybių tarybų nustatytą mažesnę fiksuoto dydžio pajamų mokestį.

Apskaičiuotas pajamų mokestis apvalinamas iki eurų taip: 49 ir mažiau centų neskaičiuojami, o 50 ir daugiau centų laikomi euru.

Pavyzdys

Mokestis už kelioms dienoms išduodamą prekybos verslo liudijimą apskaičiuojamas taip: savivaldybės nustatytas metinis fiksuoto dydžio pajamų mokestis, tarkim 350 Eur dalijamas iš tų metų kalendorinių dienų skaičiaus (2023 m. iš 365 d.), tada gautas dalmuo dauginamas iš prekiauti pageidaujama dienų skaičiaus (tarkim 11 dienų), ir gautoji sandauga suapvalinama. Apskaičiavus gauname 10 Eur 55 ct ($350 \div 365 \times 11 = 10,55$), vadinasi mokėtinas pajamų mokestis būtų 11 Eur.

Fiksuoto dydžio pajamų mokestį gyventojas turi sumokėti į vieną iš VMI prie FM biudžeto pajamų surenkamųjų sąskaitų, nurodytų VMI prie FM interneto tinklalapyje

<https://www.vmi.lt/evmi/saskaitos-ir-imoku-kodai>. Pajamų mokestis turi būti sumokėtas iki verslo liudijimo išdavimo dienos. [mokos kodas 1461.

- Gyventojas, pageidaujantis įsigyti verslo liudijimą tiek verstis veikla neribojant veiklos teritorijos, tiek verstis veikla visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus miestų savivaldybių ir Neringos savivaldybės teritorijas bei Marijampolės savivaldybės Marijampolės miesto teritoriją, taip pat ir verstis veikla konkrečios savivaldybės teritorijoje, gali kreiptis į bet kurią TVMI (elektroniniu būdu į VMI), kuri apskaičiuoja konkretų pajamų mokestį pagal to gyventoją gyvenamosios vietos savivaldybės ar pagal konkrečios savivaldybės patvirtintą fiksuoto dydžio pajamų mokestį.

Fiksuoto dydžio pajamų mokesčio ir įsiskolinimo Sodros biudžetui sumokėjimas turi būti įvykdytas iki verslo liudijimo išdavimo dienos, išskyrus įsiskolinimą Sodrai, kurio atidėtas sumokėjimo terminas nėra suėjęs.

3.6.3. Kada fiksuoto dydžio pajamų mokestis turi būti papildomai sumokamas arba gražinamas?

Ilgesniam nei vieno mėnesio laikotarpiui verslo liudijimą įsigijęs gyventojas turi per 10 kalendorinių dienų pranešti bet kuriai TVMI apie duomenų, pagal kuriuos buvo apskaičiuotas fiksuoto dydžio pajamų mokestis, pasikeitimą.

Jei dėl duomenų pasikeitimo susidaro fiksuoto dydžio pajamų mokesčio permoka, ji gyventojui gražinama arba įskaitoma kito mokesčio sumokėjimui Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) nustatyta tvarka. Papildomai mokėtina arba gražintina fiksuoto dydžio pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo kito mėnesio, einančio po mėnesio, kurį pakito duomenys, pirmosios (kalendorinės) dienos.

Pavyzdys

Tarkim neįgalusis gyventojas įsigyja 3 mėnesiams (sausio – kovo) elektrinių buitinių reikmenų taisymo paslaugų teikimo verslo liudijimą.

Tarkime, kad savivaldybė 2024 metams nustatė metinį šios veiklos rūšies 366 Eur fiksuoto dydžio pajamų mokestį, kurį padalinę iš 366 dienų, gausime vienos dienos įkainį 1 Eur. Gyventojams su negalia savivaldybė nustatė 50 proc. mažesnę mokestį, t. y. dienos įkainis 0,5 Eur. Gyventojas su negalia, įsigydamas tokį verslo liudijimą sausio–kovo mėnesiams (91 dienai) už jį sumokėjo 46 Eur (91 d. x 0,5 Eur).

Tarkime, kad Asmenų su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuo vasario 12 d. gyventojui nebenustato negalios. Todėl šis gyventojas turi pareigą iki vasario 22 d. apie tai pranešti bet kuriai TVMI bei papildomai sumokėti fiksuoto dydžio pajamų mokestį (papildomai mokėtina pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo kovo 1 d. iki verslo liudijimo galiojimo pabaigos). Šiuo atveju papildomai mokėtina suma – 16 Eur, kuri apskaičiuota įvertinus pasikeitusias aplinkybes (kai kovo mėn. (iš viso 31 dienai) nebeteri nustatytos negalios), t. y. iš apskaičiuoto mokėtino fiksuoto dydžio pajamų mokesčio (kai negalia nebenustatyta) atimama sumokėta fiksuoto dydžio pajamų mokesčio suma (kai negalia buvo nustatyta) (31 d. x 1 Eur– 31 d. x 0,5 Eur).

Analogiškai būtų apskaičiuojama ir gyventojui gražintina fiksuoto dydžio pajamų mokesčio suma, jei atitinkamai pasikeistų aplinkybės (būtų nustatomas negalia jo neturėjusiam gyventojui) verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu.

Fiksuoto dydžio pajamų mokestis gražinamas arba įskaitomas, kai verslo liudijime įrašytos rūšies veikla nutrūksta ir ja nesiverčiama iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos. Todėl gyventojas, nutraukdamas veiklą, turi pateikti prašymą dėl veiklos nutraukimo, o norėdamas susigrąžinti mokestį – prašymą dėl pajamų mokesčio gražinimo arba įskaitymo.

Gyventojui mirus, fiksuoto dydžio pajamų mokestis gražinamas paveldėtojams arba įskaitomas palikėjo mokestinei nepriemokai padengti. Šiuo atveju gražinama arba įskaitoma fiksuoto dydžio pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo palikimo atsiradimo momento (nuo mirties arba paskelbimo mirusiu dienos iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos).

Gyventojui susirgus, grąžintina pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo ligos faktą patvirtinančiuose dokumentuose nurodytos ligos pradžios datos iki verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos, išskyrus atvejus, kai verslo liudijimą įsigijusio gyventojų prašymu į verslo liudijimą įrašytas fizinis asmuo.

Kitais atvejais grąžinama arba įskaitoma pajamų mokesčio suma skaičiuojama nuo rašytinio prašymo nutraukti individualios veiklos vykdymą įsigijus verslo liudijimą gavimo TVMI (elektroniniu būdu – VMI) dienos arba nuo prašyme nurodytos, vėlesnės nei prašymo gavimo data, dienos iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos, pateikęs prašymą grąžinti arba įskaityti pajamų mokestį.

Pavyzdys

Tarkime, kad gyventojas įsigijo atitinkamos veiklos rūšies verslo liudijimą verstis 2024 m. sausio – kovo mėnesiais, kuriai fiksuoto dydžio metinis pajamų mokestis nustatytas 730 Eur. Gyventojas už 3 mėnesius (91 d.) sumokėjo 181 Eur ($730 \div 366 \times 91$).

Tarkim gyventojas nusprendžia nutraukti veiklą ir vasario 1 d. dėl veiklos nutraukimo pateikia prašymą TVMI.

Norint nustatyti grąžintiną pajamų mokesčio sumą, pirmiausia suskaičiuojamos dienos, nuo kitos dienos po prašymo grąžinti pajamų mokestį TVMI gavimo dienos (2024-02-02) iki verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos (2024-03-31), tai sudarys 59 dienas. Gautas dienų skaičius dauginamas iš savivaldybės nustatyto fiksuoto pajamų mokesčio dydžio, kuris būtų mokamas už vieną veiklos vykdymo dieną ($730 \div 366$ dienų). Šiuo atveju apskaičiuojama grąžintina pajamų mokesčio suma 118 Eur ($730 \div 366 \times 59$).

3.7. Kokia tvarka pratęsiamas verslo liudijimo galiojimas ir kokia tvarka išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?

Verslo liudijimas, išduotas trumpesniai negu iki kalendorinių metų pabaigos laikotarpiui arba keliems (nebūtinai iš eilės einantiems) laikotarpiams (įsigyjamų / pratęsimų gamybos ir paslaugų veiklos verslo liudijimų bendra laikotarpių su pertraukomis ar (ir) atskirų dienų trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 5 dienos), sumokėjus papildomą pajamų mokestį gali būti pratęsiamas pageidaujamam laikotarpiui ar dienų skaičiui, bet ne ilgiau kaip iki tų metų paskutinės dienos.

Pavyzdys

Nuo 2024 m. sausio 5 d. iki 2024 m. kovo 13 d. išduotą avalynės taisymo verslo liudijimą gyventojas gali pratęsti ne trumpiau kaip bet kokia tvarka pasirinktoms 5 dienoms (gali būti pasirenkama 5 iš eilės einančios dienos ar bet kokios atskiros 5 dienos arba kelios dienos einančios iš eilės ir kelios atskiros dienos (kovo 14–18 dienoms arba kovo mėn. 21 d., balandžio mėn. 20 d., gegužės mėn. 20 d., rugsėjo mėn. 15d., spalio mėn. 20 d. arba balandžio mėn. 13 ir 15 bei 27–29 dienoms). Paskutinė 2024 m. veiklos vykdymo diena gali būti 2024 m. gruodžio 31 diena.

Prašymas dėl verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pratęsimo turi būti pateiktas, kol verslo liudijimas dar galioja (šiuo atveju išduodamas naujos versijos verslo liudijimas, kuriame nurodomas tas pats verslo liudijimo numeris, tačiau įrašoma kita to verslo liudijimo versija). Tuo atveju, kai prašymas pratęsti verslo liudijimą pateikiamas pasibaigus verslo liudijimo galiojimo laikotarpiui, tai gyventojui išduodamas naujas verslo liudijimas (t. y. nauju numeriu naujas verslo liudijimas).

Verslo liudijimas pratęsiamas ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo prašymo jį pratęsti pateikimo TVMI (elektroniniu būdu – VMI) dienos. Pratęstas verslo liudijimas gyventojui išduodamas, kai jis sumoka papildomai apskaičiuotą fiksuoto dydžio pajamų mokestį ir įmoka Sodros biudžetui (išskyrus įsiskolinimą Sodrai, kurio sumokėjimo terminas atidėtas ir dar nesuėjęs bei įsigijus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimą)¹⁰ ir kai pateikia TVMI (elektroniniu būdu – VMI) prašomus dokumentus (jei reikia pagrįsti tolimesnį lengvatos taikymą ar pan.).

¹⁰Apie tai plačiau skaitykite skyriuje „Valstybinio socialinio draudimo tvarka“.

Praradus verslo liudijimą ir neturint galimybės prarastojo verslo liudijimo atsispausdinti, taip pat jį sugadinus ar pan., TVMI (elektroniniu būdu – VMI) galima pateikti prašymą išduoti naują verslo liudijimo egzempliorių. Kartu su tokiu prašymu turi būti pateikiamas asmens tapatybę įrodantis dokumentas. Šiuo atveju naujas aktualios versijos verslo liudijimo egzempliorius išduodamas per 1 darbo dieną po prašymo pateikimo TVMI (elektroniniu būdu – VMI). Asmuo, gavęs verslo liudijimą elektroniniu būdu, pats gali atsispausdinti kitą verslo liudijimo egzempliorių.

3.8. Kieno prašymu verslo liudijimas pratęsiamas arba išduodamas naujas verslo liudijimo egzempliorius?

Prašymą pratęsti verslo liudijimą ar išduoti naują jo egzempliorių gali pateikti tik tas asmuo, kurio vardu buvo išduotas verslo liudijimas, arba įstatymų nustatyta tvarka šio asmens įgaliotas asmuo. Pagal fizinio asmens, įrašyto į verslo liudijimą, tačiau neturinčio tinkamai įforminto įgaliojimo, pateiktą prašymą verslo liudijimo naujas egzempliorius neišduodamas ir verslo liudijimo galiojimo laikas nepratęsiamas.

Prašymą pratęsti/pakeisti verslo liudijimą gyventojas gali pateikti ir elektroniniu būdu. Tokiu atveju gyventojas turi prisijungti prie asmeninės mokesčių mokėtojo erdvės – **Mano VMI**, užpildyti prašymą pratęsti/pakeisti verslo liudijimą bei sumokėti apskaičiuotą fiksuoto dydžio pajamų mokestį bei VSD įmoką (kai verslo liudijimas išduodamas trumpesniai nei trijų mėnesių laikotarpiui) už verslo liudijimo pratęsimą (ar atitinkamais atvejais ir už pakeitimą). Informacija apie mokesčių įskaitymą bei atnaujintą verslo liudijimo versiją (t. y. pratęstą ar pakeistą verslo liudijimą) gyventojui pateikiama asmeninėje mokesčių mokėtojo paskyroje **Mano VMI** bei elektroniniu paštu.

IV. Veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, apskaita

Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų finansinės apskaitos tvarka nustatyta Gyventojų, įsigijusių verslo liudijimus, buhalterinės apskaitos taisyklėse (toliau – Taisyklės), kurios patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 415 „Dėl Gyventojų, įsigijusių verslo liudijimus, buhalterinės apskaitos taisyklių patvirtinimo“ (toliau – FM įsakymas Nr. 415).

Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti naudoja kasos aparatus veiklos pajamas ir išlaidas nurodo kasos aparato kasos operacijų žurnale (toliau – kasos žurnalas), kurio forma ir pildymo tvarka nustatyta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2003 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. V-255 „Dėl Kasos aparatų ir tiesioginio ryšio kompiuterių tinklo terminalų naudojimo taisyklių ir Sprendimo išregistruoti kasos aparatą FR1156 formos patvirtinimo“.

Kasos aparatus savo veikloje privalo naudoti gyventojai, vykdančys individualią prekybos veiklą (ne tik maisto produktais, bet ir kitomis prekėmis), įsigiję verslo liudijimus ar įregistravę individualią veiklą (pagal pažymą) bei prekiaujantys pastatuose ar patalpose, taip pat kioskuose, vagonėliuose, kilnojamuose nameliuose, autoparduotuvėse, t. y. ne lauko sąlygomis.

Mokesčių administratoriui suteikta teisė nustatyti atvejus, kada kasos aparatas gali būti nenaudojamas, kai kasos aparato neįmanoma naudoti dėl objektyvių priežasčių arba kasos aparato naudojimas sukeltų akivaizdžiai neproporcingą administracinę naštą. Tokie atvejai nustatyti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2012 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. VA-40 „Dėl kasos aparato nenaudojimo atvejų, kai kasos aparato neįmanoma naudoti dėl objektyvių priežasčių arba kasos aparato naudojimas sukeltų akivaizdžiai neproporcingą administracinę naštą, ir apskaitos dokumentų išrašymo“.

Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti nenaudoja kasos aparatų, privalo pildyti Gyventojų, įsigijusių verslo liudijimą, pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalą (toliau – žurnalas)¹¹.

Verslo liudijimą įsigijęs gyventojas finansinei apskaitai tvarkyti gali pasirinkti naudoti:

- neelektroninę buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę – popierinį (atspausdintą) žurnalą arba

¹¹Šis reikalavimas įtvirtintas Taisyklių 2 punkte.

- elektroninę buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę – VMI prie FM valdomos Išmaniosios mokesčių administravimo informacinės sistemos (i.MAS) Nuotolinių apskaitos paslaugų smulkiąjam verslui posistemį (virtualiu buhalteriu i.APS) arba kitą elektroninę buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę, kuriose pildomas elektroninės formos žurnalas.

Gyventojas, įsigijęs kelių veiklos rūšių verslo liudijimus, finansinei apskaitai tvarkyti gali pasirinkti naudoti vienodą visoms veiklos rūšims ar kiekvienai veiklos rūšiai skirtingą buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę. Veiklos vykdymo metu gyventojas turi teisę keisti neelektroninę buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę į elektroninę ir atvirkščiai arba iš vienos rūšies elektroninės buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonės pereiti į kitos rūšies elektroninės buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę. Gyventojas, keičiantis buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonės rūšį, į apskaitą įtrauktus veiklos pajamų ir išlaidų likučius turi perkelti iš vienos buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonės į kitą ir užtikrinti, kad vienos rūšies veiklos tiek pajamoms, tiek išlaidoms į apskaitą traukti vienu metu būtų naudojama tik viena buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonė.

4.1. Pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalas

Žurnalo pavyzdinė forma pateikta minėtų Taisyklių priede, o jo pildymo tvarka patvirtinta Finansų ministro įsakymu Nr. 415. Verslo liudijimus įsigiję gyventojai neelektroninį žurnalą gali pasigaminti (atsispausdinti skelbiamą žurnalo formą VMI prie FM svetainėje <https://www.vmi.lt/evmi/buhalterines-apskaitos-tvarkymas5#kaip-apskaitomos-gyventojo-įsigijusio-verslo-liudijimą-veiklos-pajamos-ir-išlaidos>) ar įsigyti blankų leidyklų parduotuvėse. Žemiau pateikiamas žurnalo formos pildymo pavyzdys.

Žurnale turi būti nurodomas veiklos laikotarpio metai ir mėnuo, pvz.: 2024 metai, sausio mėnuo.

Įrašai apie gautas pajamas daromi kiekvieną dieną, kurią yra gaunamos pajamos. Jei kurią dieną pajamų negauta – įrašo daryti nereikia.

2 skiltyje turi būti įrašoma mėnesio diena, kurią buvo gautos pajamos, pvz.: 05, 07 ir taip toliau.

Tada, kai pirkėjui yra grąžinami pinigai dėl to, kad jam buvo parduotos nekokybiškos prekės ar suteiktos nekokybiškos paslaugos, pinigų grąžinimo dieną 3 skiltyje turi būti įrašoma „išmokėti pinigai už grąžintas prekes“ arba „išmokėti pinigai už nekokybiškas paslaugas“ ir įrašoma išmokėta pinigų suma su minuso ženklu (-) (pvz.: -50 Eur).

Pasibaigus mėnesiui, turi būti apskaičiuojama, kiek per tą mėnesį gauta pajamų: susumuojamos visų to mėnesio dienų pajamos, o iš gautos sumos atimami už nekokybiškas prekes ar paslaugas grąžinti pinigai. Gauta mėnesio pajamų suma įrašoma žurnalo puslapio apačioje.

Pavyzdys			
PAJAMOS			
Eilės numeris	Mėnesio dienos, kurių duomenys įrašomi	Suma (eurais)	
1	2	3	
1	05	100,-	
2	07	150,- -50,- (už grąžintas prekes išmokėti pinigai)	
...n	...31	900,-	
	IŠ VISO:	1 100,-	

Parašas

Vardenis Pavardenis

Mėnesio pajamų suma bus reikalinga, kai pasibaigus metams reikės pildyti ir pateikti metinę pajamų mokesčio deklaraciją.

4.1.2. Žurnalo išlaidų dalies pildymas.

Prieš pradėdant pildyti šią dalį, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad FM įsakymu Nr. 415 patvirtintose Taisyklėse nurodyta, jog žurnale nurodomos patirtos (apmokėtos) išlaidos. Todėl žurnale reikia išlaidas įrašyti tik tuomet, kai už prekes ar paslaugas yra apmokėta.

Pavyzdys

2024 m. sausio mėnesį gyventojas pirko prekių už 1 500 Eur ir už jas sumokėjo, tačiau tą mėnesį jų pardavė už 500 Eur. Gyventojas žurnalo išlaidų skiltyje turės nurodyti visą už pirktas prekes sumokėtą išlaidų sumą – 1 500 Eur, nesvarbu, kiek šių prekių buvo parduota per tą mėnesį.

2024 m. sausio mėnesį gyventojas pirko prekių už 1 500 Eur, tačiau tą mėnesį už prekes sumokėjo tik 1 000 Eur, o likusių 500 Eur mokėjimas atidėtas vasario mėnesiui. Šiuo atveju žurnalo išlaidų skiltyje jis nurodo už prekes faktiškai sumokėtą sumą – 1 000 Eur, o likusioji 500 Eur suma turės būti nurodyta vasario mėnesį, kai ji bus sumokėta.

FM įsakymu Nr. 415 patvirtintose Taisyklėse minimas išlaidas galima suskirstyti į tris išlaidų grupes.

Pirma – tai prekių, medžiagų ir žaliavų įsigijimo išlaidos. Šios išlaidos turi būti pagrįstos įsigijimo dokumentais.

Antra – gyventojų nuožiūra priskiriamos kitos su vykdoma veikla susijusios išlaidos: pastatų ir kitų statinių, transporto priemonių ir kito turto, naudojamo tik veikloje, eksploatavimo (remonto, degalų, tepalų ir kt.) išlaidos; įrenginių, įrengimų, įrankių įsigijimo išlaidos, patalpų nuomos mokestis, turgavietės administratoriaus nustatytas mokestis, fiksuotas pajamų mokestis, sumokėtas įsigyjant verslo liudijimą, sveikatos ir socialinio draudimo įmokos ir kt. Šios rūšies išlaidų pagrįsti dokumentais neprivaloma.

Trečia – gyventojų nuožiūra priskiriamos išlaidos, susijusios tiek su vykdoma veikla, tiek su asmeninėmis gyventojų reikmėmis, *pavyzdžiui: nuosavu automobiliu gyventojas veža į prekyvietę prekes ir tuo pačiu automobiliu važiuoja į kaimą pas gimines. Pakeliui degalinėje įpila degalų už 30 Eur. Pagal jo paties apskaičiavimus prekėms vežti į prekyvietę sunaudojo trečdalį degalų, t. y. patyrė 10 Eur išlaidų (30 Eur/3).* Šios rūšies išlaidų taip pat neprivaloma pagrįsti dokumentais.

Gyventojas gali pasirinkti, kaip tvarkyti išlaidų apskaitą. Jis gali žurnale pateikti tik bendrą mėnesio išlaidų sumą arba išlaidas apskaityti pagal rūšis, taip pat kai išlaidos patiriamos (apmokamos), nurodant kiekvienos iš jų sumas bei išlaidų padarymo datą, t. y. nelaukdamas mėnesio pabaigos arba, mėnesiui pasibaigus, iki kito mėnesio pabaigos.

4 skiltyje turi būti nurodomas išlaidų rūšies eilės numeris ir data, kai išlaidos apskaitomos pagal jų rūšis ir jų padarymo datą. Šios skilties pildyti nereikia, kai įrašoma tik bendra mėnesio išlaidų suma.

5 skiltyje turi būti įrašomos per mėnesį patirtų (apmokėtų) veiklos išlaidų rūšys. Jas galima įrašyti neskaidant pagal rūšis. Įrašai gali būti daromi tada, kai išlaidos patiriamos, t. y. nelaukiant mėnesio pabaigos, arba, mėnesiui pasibaigus, iki kito mėnesio pabaigos.

6 skiltyje turi būti įrašomos 5 skiltyje nurodytų mėnesio apmokėtų išlaidų sumos. Jos taip pat gali būti skaidomos pagal rūšis. Apmokėtų išlaidų sumos pagal rūšis gali būti įrašytos, kai jos patiriamos, t. y. nelaukiant mėnesio pabaigos, arba, mėnesiui pasibaigus, iki kito mėnesio pabaigos.

1. Pavyzdys (kai įrašoma bendra viso mėnesio apmokėtų veiklos išlaidų suma, neskaidant pagal rūšis):

4 skiltis nepildoma,

5 skiltyje turi būti įrašoma „Bendros išlaidos“ (5 skiltis jau užpildyta),

6 skiltyje turi būti nurodoma bendra išlaidų suma (ir 6 skiltis jau užpildyta).

Užpildyta žurnalo išlaidų dalis atrodytų taip:

IŠLAIDOS		
Eilės numeris	Prekių įsigijimo ir kitos išlaidos	Suma (eurais)
4	5	6
	Bendros išlaidos:	1 300,-
Parašas	Vardenis Pavardenis	

2. Pavyzdys (kai žurnalas pildomas išlaidas skaidant pagal jų rūšis ir į žurnalą įrašomos, kai jos patiriamos, nelaukiant mėnesio pabaigos).

Tarkime, gyventojas verčiasi baldų gamyba ir pagamintą produkciją realizuoja turgavietėse.

Sausio 10 d. gyventojas pirkė medienos už 800 Eur. Žurnalo 4 skiltyje turi būti pažymimas išlaidų rūšies eil. Nr. „1“, 5 skiltyje įrašoma „pirkta mediena“, o 6 skiltyje – 800.

Sausio 12 d. gyventojas už gamybinių patalpų nuomą sumokėjo 120 Eur. Įrašyti šias išlaidas į veiklos išlaidas, ar ne, sprendžia jis pats (išlaidas pagrindžiančių dokumentų turėti neprivaloma). Jeigu nusprendė įrašyti, tai žurnalo 4 skiltyje turi būti pažymimas išlaidų eil. Nr. „2“, 5 skiltyje įrašoma „gamybinių patalpų nuoma“, o 6 skiltyje – 120.

Sausio 21 d. nuosavu automobiliu gyventojas vežė į turgavietę pagamintus baldus ir tuo pačiu automobiliu važiavo į kaimą pas gimines. Degalinėje už 30 Eur užsipylė degalų. Pagal jo skaičiavimus baldams vežti į turgavietę sunaudavo trečdalį degalų. Vadinasi, žurnalo 4 skiltyje reikia pažymėti eil. Nr. „3“, 5 skiltyje įrašyti „pirkta degalų“, o 6 skiltyje – 10 (30 padalinta iš 3).

Užpildyta žurnalo išlaidų dalis atrodytų taip:

IŠLAIDOS		
Eilės numeris	Prekių įsigijimo ir kitos išlaidos	Suma (eurais)
4	5	6
1	Pirkta mediena	800,-
2	Gamybinių patalpų nuoma	120,-
3	Pirkta degalų	10,-

x	Sumokėta pajamų mokesčio, sveikatos ir socialinio draudimo įmokos, pirkti daiktai, išlaidos el. energijai ir kt.	370,-
	Iš viso:	1 300,-
Parašas	Vardenis Pavardenis	

Tuo atveju, kai verslo liudijimą įsigijęs gyventojas už įsigytas ir parduotas prekes atsiskaito vėliau, o neparduotas prekes grąžina prekių pardavėjui, tai tokiam gyventojui prekių tiekimas (perdavimas) įforminamas, išrašant PVM sąskaitą faktūrą, kai prekių pardavėjas (Lietuvoje registruota įmonė ar kitas asmuo) yra PVM mokėtojas arba sąskaitą faktūrą, kai pardavėjas nėra PVM mokėtojas. Kai nepardavus prekių, jos yra grąžinamos pardavėjui yra tikslinama pirminė PVM sąskaita faktūra (arba pirminė sąskaita faktūra), išrašant kreditinę PVM sąskaitą faktūrą (arba kreditinę sąskaitą faktūrą). Kadangi žurnale turi būti nurodomos patirtos (apmokėtos) išlaidos, todėl jame nurodomos faktiškai gautos pajamos tada, kada jos buvo gautos, o išlaidos nurodomos tada, kada buvo sumokėta už įsigytas prekes.

Kitos pastabos dėl žurnalo pildymo:

- jeigu gyventojas verčiasi keliomis veiklos rūšimis ir turi įsigijęs kelių rūšių verslo liudijimus, šių veiklos rūšių pajamas ir išlaidas jis turi apskaityti atskiruose žurnaluose. **Finansinei apskaitai tvarkyti gyventojas gali pasirinkti naudoti vienodą visoms veiklos rūšims ar kiekvienai veiklos rūšiai skirtingą buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę;**
- jeigu skirtingoms veiklos rūšims gyventojas yra įsigijęs prekių, medžiagų ar žaliavų pagal vieną įsigijimo dokumentą, tai išlaidas joms įsigyti tarp atskirų veiklos rūšių jis paskirsto pats ir įrašo į atitinkamus žurnalus;
- jeigu veikla verčiamasi su pertraukomis, tai, atnaujinus tą pačią veiklą (tokiai pačiai veiklai įsigijus naują verslo liudijimą), galima toliau pildyti jau pradėtą žurnalą (tiek elektroninį, tiek neelektroninį).

4.2. Veiklos vykdymo vietoje privalomi turėti dokumentai

Individualios veiklos, kuria gali būti verčiamasi turint verslo liudijimą, vykdymo vietoje gyventojas privalo turėti Lietuvos Respublikos piliečio pasą ar asmens tapatybės kortelę, ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą.

Prekybos ar gamybos verslo liudijimą įsigijęs gyventojas savo veiklos vykdymo vietoje privalo turėti Lietuvos Respublikos piliečio pasą ar asmens tapatybės kortelę, pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentus.

4.2.1. Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo dokumentai

Gyventojas, įsigydamas verslo liudijimą, privalo įsigyti (naudoti) Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitus (toliau – Kvitus). Teikiami Kvitai gali būti popieriniai arba elektroniniai (nuo 2022-12-24):

- popierinius Kvitus gyventojas gali atsispausdinti iš VMI prie FM interneto svetainės [Formos - VMI](#), nurodant formos kodą FR0508, arba spaustuvėse atspausdintus Kvitus nusipirkti blankų leidyklų parduotuvėse) bei juos turėti prekių ar paslaugų pardavimo vietoje.

- Elektroninis Kvitas turi atitikti Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatyme (toliau – FAĮ) nustatytus reikalavimus, keliamus elektroniniam apskaitos dokumentui (t. y. turi būti parengtas, perduotas ir gautas tokiu elektroniniu formatu, kuris sudaro galimybę jį apdoroti automatinio ir elektroniniu būdu), kuris gali būti teikiamas, kai yra išankstinis pirkėjo sutikimas.

Kvitų forma ir pildymo tvarka patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 379 „Dėl Prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvito formos bei šių kvitų pildymo taisyklių patvirtinimo“. Verslo liudijimus įsigiję gyventojai privalo išrašyti (pateikti) Kvitus, kai:

1. Kvitų išrašymas numatytas Atsiskaitymų už prekes ir paslaugas duomenų fiksavimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 1283 „Dėl Atsiskaitymų už prekes ir paslaugas duomenų fiksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, t. y. Kvitus privaloma išrašyti (pateikti), kai, parduodant prekes, nėra galimybės naudoti kasos aparato dėl kasos aparato gedimo arba pažeidus jo plombą, taip pat tais atvejais, kai atitinkamą kasos aparatą naudoti draudžiama, užfiksavus kasos aparatų duomenų klastojimo faktus (sumuojantieji skaitikliai neteisėtai nustatomi į nulinę padėtį, neteisėtai įformintos grąžinamos prekės, nepagrįstai mažinamos kasos aparatu įregistruotos įplaukos, imituojamas jų registravimas) arba nustačius, kad naudojamos pakeistos konstrukcijos ar programos, tačiau tik tokio kasos aparato techninės priežiūros, remonto ar keitimo laikotarpiu ir tik iškvietus aptarnavimo specialistą ir (ar) užregistravus iškvietimą kasos operacijų žurnale.

2. Verslo liudijimą turintis gyventojas perka iš verslo liudijimą įsigijusio gyventojų jo pagamintą produkciją arba perka žemės ūkio produkciją iš gyventojų, kuris pats ją išaugino, arba perka iš gyventojų (ne PVM mokėtojų ir neįsigijusio verslo liudijimo) asmeninės nuosavybės teise priklausančius daiktus. Šiuo atveju Kvitą turi išrašyti (pateikti) prekių pirkėjas. Kai Kvitai įsigyti blankų leidyklų parduotuvėse, tai antrasis kvito egzempliorius duodamas prekių pardavėjui, o pirmasis lieka prekių pirkėjui, kai Kvitai atsispausdinti iš VMI prie FM interneto svetainės, tai pildomi du Kvito egzemplioriai, kurių vienas duodamas prekių pardavėjui, o kitas lieka pirkėjui. Elektroninis Kvitas pateikiamas pardavėjui, kai yra jo išankstinis sutikimas gauti elektroninį Kvitą.

Kitais 1 ir 2 punktuose nenurodytais atvejais minėti Kvitai išrašomi (pateikiami) pirkėjui ar paslaugų gavėjui paprašius.

Kvitai išrašomi (pateikiami) pinigų gavimo momentu, neatsižvelgiant į tai, kada buvo suteiktos paslaugos. Tuo atveju, kai už verslo liudijimą įsigijusio gyventojų suteiktas paslaugas ar parduotas jo paties pagamintas prekes atsiskaitoma (sumokami pinigai) vėliau, kai verslo liudijime nurodytas veiklos vykdymo laikotarpis jau pasibaigęs (tačiau paslaugos buvo suteiktos ar jo paties pagamintos prekės perduotos dar nepasibaigus verslo liudijimo galiojimui), tai šis gyventojas faktiniu paslaugų atlikimo ar prekių perdavimo momentu turėtų išrašyti sąskaitą faktūrą (nurodant, kad atsiskaityta bus vėliau), o Kvitą turėtų išrašyti faktiniu pinigų gavimo momentu. Šiuo atveju laikoma, kad tokios jo pajamos yra gautos už veiklą, vykdytą įsigijus verslo liudijimą.

Kvito pavyzdys

FR0508-forma patvirtinta
Valstybinės mokesčių inspekcijos prie
Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
viršininko 2002 m. gruodžio 31 d.
įsakymu Nr. 379
(Valstybinės mokesčių inspekcijos prie
Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
viršininko 2014 m. spalio 31 d. įsakymo
Nr. VA-119 redakcija)

¶

PREKIŲ (PASLAUGŲ) PIRKIMO-PARDAVIMO KVITAS NR. ¶

20. ____ m. ____ d. ¶

¶

Eil. Nr.	Prekės (paslaugos) pavadinimas	Kiekis	Kaina	Suma
1	2	3	4	5

¶

Prekių (paslaugų) pardavėjo vardas → Prekių (paslaugų) pirkėjo vardas
arba vardo pirmoji raidė, pavardė → arba vardo pirmoji raidė, pavardė*
Verslo liudijimo Nr. → Asmens kodas*
→ Verslo liudijimo Nr. **
→ Įmonės pavadinimas
→ Įmonės kodas
Parašas →

* Nurodoma pirkėjo ar paslaugos gavėjo pageidavimu.

** Nurodoma, kai kvitą išrašo perkantis prekes verslo liudijimą įsigijęs gyventojas.

Kvitas išrašomas po vieną egzempliorių prekių (paslaugų) pirkėjui ir prekių (paslaugų) pardavėjui.

4.2.2. Prekių, medžiagų ir žaliavų įsigijimo dokumentai

Prekybos verslo liudijimus įsigiję gyventojai prekybos vietoje, o įsigiję gamybos verslo liudijimus – gamybos vietoje privalo turėti Lietuvos Respublikos piliečio pasą ar asmens tapatybės kortelę, pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą bei tokius prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentus:

Privalomo turėti dokumento pavadinimas	kai prekės, medžiagos arba žaliavos įsigytos:
sąskaita faktūra arba PVM sąskaita faktūra	iš Lietuvos juridinių asmenų arba užsienio apmokestinamųjų vienetų, vykdančių veiklą per nuolatinę buveinę
Kvitas arba kasos aparato kvitas, arba sąskaita faktūra arba PVM sąskaita faktūra	iš gyventojų, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta GPMĮ
dokumentas, kuriuo įformintas prekių, medžiagų arba žaliavų tiekimas ir iš kurio galima nustatyti ūkinės operacijos turinį	Europos Sąjungos valstybėse

importo deklaracija, kuria įformintas prekių, medžiagų arba žaliavų importas į Europos Sąjungos muitų teritoriją	ne Europos Sąjungos muitų teritorijoje
Kvitas arba kasos aparato kvitas, arba sąskaita faktūra, nuo 2018-01-01 PVM sąskaita faktūra	iš gyventojų įsigijusių verslo liudijimus verstis prekyba; kai iš verslo liudijimus įsigijusių perkama šių gyventojų pagaminta produkcija; kai žemės ūkio produkcija perkama iš gyventojų (ne PVM mokėtojų), kurie patys ją išaugino; kai iš gyventojų (ne PVM mokėtojų ir neįsigijusių verslo liudijimų) perkami asmeninės nuosavybės teise priklausantys daiktai.

Gyventojai, vykdančys veiklą, privalo užtikrinti, kad jų nuo 2018-01-01 išrašytos PVM sąskaitos faktūros, kuriomis įformintas prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, taip pat jų gautos PVM sąskaitos faktūros būtų saugomos 10 metų nuo jų išrašymo. Privaloma saugoti dokumentus tokios formos (rašytinės ar elektroninės), kokios jie buvo išrašyti ar gauti, bei užtikrinti, kad per visą dokumentų saugojimo laikotarpį būtų išlaikytas PVM sąskaitų faktūrų autentiškumas bei turinio vientisumas, taip pat, kad dokumentai išliktų įskaitomi.

Be to, galioja individualios (personalios) įmonės vardu išrašyti prekių įsigijimo dokumentai, kai įsigijęs verslo liudijimą gyventojas savo veikloje naudoja ar prekiauja:

- savo likviduotos individualios įmonės medžiagomis, žaliavomis, prekėmis,
- savo individualios įmonės, įgijusios likviduojamos įmonės statusą, medžiagomis, žaliavomis, prekėmis. Tokiu atveju šios medžiagos, žaliavos, prekės turi būti paimtos iš įmonės veiklos ir toks veiksmas turi būti įformintas atitinkamu dokumentu (aktu ir pan.).

Sutuoktiniai, įsigiję atskirus prekybos verslo liudijimus, toje pačioje turgavietėje gali prekiauti prekėmis, turėdami vieno iš jų vardu išrašytus prekių įsigijimo dokumentus.

Prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimą patvirtinantys dokumentai turi turėti visus Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatyme ir kituose teisės aktuose numatytus privalomus apskaitos dokumentų rekvizitus.

Gyventojas, įsigijęs *audiovizualinių kūrinių ir (arba) fonogramų bet kokiose laikmenose platinimo (nuomos ir (arba) prekybos) verslo liudijimą*, veiklos vietoje privalo turėti su garso ir vaizdo kūrinių prodiuseriais ir fonogramų gamintojais arba jų teisių perėmėjais sudarytas autorines licencines sutartis, suteikiančias teisę Lietuvos Respublikos teritorijoje platinti garso ir vaizdo kūrinius ir/arba fonogramas bet kokiose laikmenose (nuomoti juos ir/arba jais prekiauti).

V. Verslo liudijimą įsigijusio gyventojų teisės, pareigos ir atsakomybė

Verslo liudijimą įsigijęs gyventojas, kaip ir kiti mokesčių mokėtojai, visais mokesčių klausimais gali kreiptis į VMI prie FM Mokesčių informacijos departamentą konsultavimo telefonu +370 5 260 5060.

5.1. Kokias teises įgyja gyventojas įsigydamas verslo liudijimą?

Verslo liudijimas suteikia teisę gyventojui ir jo verslo liudijime nurodytam fiziniam asmeniui verstis verslo liudijime nurodyta veikla, t. y. gyventojų pajamos, gautos verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu iš verslo liudijime nurodytos veiklos, jų gavimo momentu pajamų mokesčiu papildomai neapmokestinamos.

Išduotas kurios nors veiklos rūšies verslo liudijimas suteikia teisę:

- gauti pajamų, verčiantis verslo liudijime nurodytos rūšies veikla ir laikantis tokių teritorinių apribojimų;
- veiklą vykdyti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje (ir užsienyje), jei verslo liudijimas įsigytas veiklai neribojant veiklos teritorijos,
- veiklą vykdyti visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų savivaldybių ir Neringos savivaldybės

teritorijas bei Marijampolės savivaldybės Marijampolės miesto teritoriją, jei verslo liudijimas įsigytas veiklą vykdyti visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus miestų savivaldybių ir Neringos savivaldybės teritorijas bei Marijampolės savivaldybės Marijampolės miesto teritoriją,

- veiklą vykdyti tik konkrečios savivaldybės teritorijoje, jei verslo liudijimas įsigytas veiklai konkrečios savivaldybės teritorijoje.

Pavyzdys

Gyventojas įsigijo Gatavų tekstilės gaminių gamybos verslo liudijimą ir veiklos vykdymo teritoriją pasirinko Šilalės rajono savivaldybėje. Tekstilės dirbinius jis gali gaminti ir jais prekiauti tik Šilalės rajono savivaldybės teritorijoje.

Jei gyventojas savo tekstilės dirbiniais nori prekiauti visoje Lietuvoje (įskaitant ir didžiuosius miestus), tai turėtų būti pasirinkta veiklos vykdymo teritorija „neribojant veiklos teritorijos“ visą šios veiklos vykdymo laikotarpį arba tais laikotarpiais, kai įvairiuose miestuose ar miesteliuose vykdoma prekyba.

- galima parduoti savo gamybos prekes ir paslaugas gyventojams, įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, jeigu kitaip nenustatyta Sąraše,
- išduotas prekybos verslo liudijimas suteikia teisę užsiimti prekyba kioskuose, turgavietėse, prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių, išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba, t. y. su prekybos verslo liudijimu (tiek Prekybos tik ne maisto produktais veiklai, tiek ir Prekybos veiklai) galima prekiauti ir kioskuose, ir turgavietėse, ir užsiimti prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių bei išnešiojamąja ir išvežiojamąja prekyba,
- sumokėtą fiksuoto dydžio pajamų mokestį gyventojas gali prašyti grąžinti arba įskaityti visais veiklos nutrūkimo atvejais, kai ja nesiverčiama iki išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpio pabaigos,
- verslo liudijimas suteikia teisę gautas pajamas už parduotas prekes (įskaitant savos gamybos prekes) bei suteiktas paslaugas juridiniams asmenims laikyti iš individualios veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis **tik tuo atveju, jeigu veiklos, kuria gali būti verčiamasi, turint verslo liudijimą, rūšis nėra viena iš veiklos, kuria verčiasi juridinis asmuo (t. y. juridinio asmens įregistruotą MMR, nors faktiškai ir nevykdomą arba faktiškai vykdomą MMR neįregistruotą), rūšių,**
- įsigytas verslo liudijimas suteikia teisę individualios veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis laikyti pajamas, gautas už parduotas prekes ir suteiktas paslaugas iš gyventojų, taip pat iki 4 500 Eur per mokestinį laikotarpį iš juridinių asmenų ir individualią prekybą vykdančių gyventojų (tiek įsigijusių prekybos verslo liudijimus, tiek įregistravusių prekybą veiklą su pažyma),
- sutuoktiniai, įsigiję atskirus prekybos verslo liudijimus, toje pačioje turgavietėje gali prekiauti prekėmis turėdami vieno iš jų vardu išrašytus prekių įsigijimo dokumentus,
- prekybos verslo liudijimus įsigiję gyventojai turi teisę įsigyti prekių iš gamybos verslo liudijimus įsigijusių gyventojų,
- žyma „*“ pažymėtas verslo liudijimas, suteikia teisę prekiauti jame nurodytomis savo gamybos prekėmis, neįsigijus prekybos verslo liudijimo, bet koku pasirinktu prekybos būdu (įskaitant internetu ir paštu).
- žyma „***“ pažymėta tik gyvenamosios paskirties patalpų nuomos veikla, kuri nurodo, kad gyvenamosios paskirties patalpos gali būti nuomojamos gyventojui pasirinktam laikotarpiui, o apgyvendinimo paslaugos gali būti teikiamos tik įsigijus atitinkamą verslo liudijimą (kaimo turizmo paslaugos arba nakvynės ir pusryčių paslaugos),
- Gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimas suteikia teisę kalendoriniais metais iki 45 000 Eur pajamas, gautas už gyventojams (įskaitant ir individualią veiklą vykdančius gyventojus) suteiktas nuomos paslaugas, laikyti iš veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis,

- Nuo 2020-07-01 fiksuoto dydžio pajamų mokestis, įsigyjant gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimą, mokamas atskirai už kiekvieną gyvenamosios paskirties objektą.

5.2. Kokių teisių verslo liudijimas nesuteikia?

1. Individualios veiklos vykdymui įsigijus verslo liudijimą ir iš jos gavus daugiau kaip 45 000 Eur pajamų, toliau vykdyti individualią veiklą su įsigytuoju verslo liudijimu.

2. Įsigijus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimą ir iš jos kalendoriniais metais gavus daugiau kaip 45 000 Eur pajamų, toliau vykdyti gyvenamosios paskirties patalpų nuomos veiklą su įsigytuoju verslo liudijimu.

3. Gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimas nesuteikia teisės gauti pajamų iš kitokios nei gyvenamųjų patalpų paskirties nuomos bei iš gyvenamųjų patalpų nuomos juridiniams asmenims.

4. Gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimas nesuteikia teisės gauti pajamų iš gyvenamosios paskirties patalpų nuomos, kai tokių patalpų nuomos paslaugas savininkų vardu teikia į verslo liudijimą neįrašytas asmuo (pvz., administravimo ar tarpininkavimo paslaugas teikianti įmonė, kuri už savininką savininko vardu sukuria konkrečiose užsienio Platformose¹² paskyras ir jas butų savininkų vardu administruoja, ir pan.).

Gyventojas, tokiu būdu gavęs gyvenamųjų patalpų nuomos pajamų, jas, metams pasibaigus, iki kitų metų gegužės 1 d., privalo deklaruoti ir nuo jų apskaičiuoti bei sumokėti į biudžetą 15 proc. pajamų mokestį (ar 20 proc. nuo 120 VDU dydžio sumą viršijančios pajamų sumos, jei gyventojas iš gyvenamųjų patalpų nuomos gautos pajamos kartu su kitomis ne iš darbo santykių ar jų esmę atitinkamų santykių kalendoriniais metais gautomis pajamomis viršija 120 VDU).

5. Išduotas prekybos verslo liudijimas nesuteikia teisės gautų pajamų laikyti iš individualios veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis, kai jos gautos iš:

- prekybos automobiliais, motociklais bei mopedais,
- prekybos nuo laikinųjų prekybos įrenginių, pastatytų patalpose (išskyrus prekybą gėlėmis, knygomis ir spaudos leidiniais ir prekybą patalpose, esančiose turgavietės teritorijoje), taip pat iš kioskų, pastatytų patalpose,
- iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo individualią prekybą vykdančioms gyventojams (tiek prekybos verslo liudijimus įsigijusiems, tiek įregistravusiems individualią prekybą su pažyma),
- prekybos veiklą vykdančių (t. y. prekybos veiklą įregistravusių MMR) juridinių asmenų,
- iš prekybos internetu ir paštu.

6. Verslo liudijimas nesuteikia teisės gautų pajamų už parduotas prekes (įskaitant savos gamybos prekes) bei suteiktas paslaugas juridiniams asmenims laikyti iš individualios veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis, jeigu veiklos, kuria gali būti verčiamasi, turint verslo liudijimą, rūšis yra tokia pati kaip ir MMR įregistruota ar faktiškai vykdoma MMR neįregistruota juridinio asmens.

7. Gyventojams išduotas (išduoti) prekybos ir / ar gamybos ir / ar paslaugų verslo liudijimas (liudijimai) nesuteikia teisės laikyti iš individualios veiklos su verslo liudijimu gautomis pajamomis 4 500 Eur viršijančių pajamų, gautų iš prekių pardavimo individualią prekybą vykdančioms gyventojams (tiek prekybos verslo liudijimus įsigijusiems, tiek įregistravusiems individualią prekybą su pažyma), iš prekių pardavimo prekybos veiklos nevykdantiems juridiniams asmenims bei iš savo gamybos prekių pardavimo ir paslaugų teikimo tos pačios veiklos nevykdantiems juridiniams asmenims.

8. Verslo liudijimas gyventojui nesuteikia teisės į savo vykdomą veiklą įtraukti kitų, jo verslo liudijime nenurodytų asmenų, kadangi gyventojas, įsigydamas verslo liudijimą, avansu sumoka pajamų mokestį už numatomas gauti pajamas iš verslo liudijime nurodytos veiklos, kurią vykdo jis pats ar kartu su į jo verslo liudijimą įrašytu asmeniu. Gyventojas, ketindamas veiklai pasitelkti į

¹² Booking.com ir kt.

verslo liudijimą neįrašytą fizinį asmenį, pavyzdžiui, sudarydamas su juo darbo sutartį, turėtų pasirinkti kitą ūkinės veiklos formą nei veikla pagal verslo liudijimą, t. y. turėtų steigti įmonę ar registruoti individualią veiklą.

5.3. Kokios yra veiklą pagal verslo liudijimą vykdančio gyventojų pareigos?

Verslo liudijimus įsigiję gyventojai privalo:

1. Lietuvos gyventojas, įsigijęs verslo liudijimą bent vienai veiklos dienai, nepriklausomai nuo to, ar gavo tokios veiklos pajamų, ar jų negavo iki kitų metų gegužės 1 dienos, privalo pateikti atitinkamų metų pajamų mokesčio deklaraciją.

2. Paslaugų verslo liudijimą įsigijęs gyventojas veiklos vykdymo vietoje privalo turėti Lietuvos Respublikos piliečio pasą, asmens tapatybės kortelę, pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą.

3. Prekybos verslo liudijimą ir / ar gamybos verslo liudijimą įsigijęs gyventojas savo veiklos vykdymo vietoje privalo turėti Lietuvos Respublikos piliečio pasą, asmens tapatybės kortelę, pasą ar kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą bei Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklėse nurodytus prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentus. Pasirinkus finansinę apskaitą tvarkyti virtualiu buhalteriu i.APS, veiklos vykdymo vietoje nebūtina turėti popierinių prekių ir / ar medžiagų įsigijimo dokumentų, kai prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentai arba jų skaitmeninės kopijos saugomi i.APS.

4. Prekių, medžiagų arba žaliavų įsigijimo dokumentus (pvz., sąskaitas faktūras) ir kitus dokumentus gyventojas turi saugoti 5 metus. Išrašytos PVM sąskaitos faktūros, kuriomis įformintas prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, taip pat gautos PVM sąskaitos faktūros privalo būti saugomos 10 metų nuo jų išrašymo. Privaloma saugoti dokumentus tokios formos (rašytinės ar elektroninės), kokios jie buvo išrašyti ar gauti. Svarbu užtikrinti, kad per visą dokumentų saugojimo laikotarpį būtų išlaikytas PVM sąskaitų autentiškumas bei turinio vientisumas, taip pat, kad dokumentai išliktų įskaitomi. Šiuos dokumentus gyventojas turi saugoti pats arba VMI prie FM nustatyta tvarka perduoti juos saugoti TVMI. Gyventojas, tam tikrą laikotarpį naudojėsis elektronine buhalterinės apskaitos tvarkymo priemone, to laikotarpio finansinės apskaitos dokumentus arba popierinių (atspausdintų) finansinės apskaitos dokumentų skaitmenines kopijas gali pasirinkti saugoti elektroninėje buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonėje, tačiau privalo užtikrinti jų kilmės autentiškumą, turinio vientisumą ir įskaitomumą.

5. Gyventojas, įsigydamas verslo liudijimą (įskaitant ir verslo liudijimą gyvenamosios paskirties patalpų nuomai) privalo įsigyti ir Kvitus¹³ (atsispausdinti iš VMI prie FM interneto svetainės, adresu <https://www.vmi.lt/evmi/formos> arba spaustuvėse atspausdintus Kvitus nusipirkti blankų leidyklų parduotuvėse). Gyventojai, finansinę apskaitą tvarkantys i.APS priemone, turi galimybę Kvitus išrašyti per i.APS, nepildant popierinės Kvito formos.

6. Gyventojai, parduodami savos gamybos prekes arba paslaugas gyventojams, įsigijusiems prekybos verslo liudijimus, privalo išrašyti Kvitus, o kitiems pirkėjams šie Kvitai išrašomi jų pageidavimu.

7. Gyventojai, įsigiję verslo liudijimus, pirkdami iš verslo liudijimą įsigijusio gyventojų jo pagamintą produkciją arba pirkdami žemės ūkio produkciją iš gyventojų, kuris pats ją išaugino, arba pirkdami iš gyventojų asmeninės nuosavybės teise priklausančius daiktus, privalo išrašyti Kvitus.

8. Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti nenaudoja kasos aparatų, savo apskaitos tvarkymui gali pasirinkti neelektroninę buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę, kurią pasirinkus pildomas popierinis (atspausdintas) žurnalas arba elektroninę buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonę, kurią pasirinkus pildomas elektroninės formos žurnalas (finansinei apskaitai tvarkyti naudojamas virtualus buhalteris (i. APS) arba kita elektroninė buhalterinės apskaitos tvarkymo priemonė).

9. Verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kurie veiklos pajamoms apskaityti naudoja kasos aparatus, pajamas ir išlaidas turi nurodyti kasos žurnale.

¹³ FR0508 forma.

10. Verslo liudijimus (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos) įsigiję gyventojai Lietuvos Respublikos Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka privalomai turi draustis valstybiniu socialiniu draudimu viso dydžio pensijai gauti.

11. Gyventojai, įsigiję verslo liudijimus (išskyrus gyvenamosios paskirties patalpų nuomos), moka privalomojo sveikatos draudimo įmokas.

12. Jeigu verslo liudijimas išduotas ilgesniam negu vieno mėnesio laikotarpiui ir veiklos vykdymo metu pasikeitė duomenys, pagal kuriuos buvo apskaičiuotas pajamų mokestis, tai per 10 kalendorinių dienų nuo duomenų pasikeitimo dienos gyventojas privalo apie tai pranešti tiesiogiai TVMI arba elektroninėmis priemonėmis – prisijungus prie asmeninės mokesčio mokėtojo erdvės „Mano VMI“, pateikiant prašymą pakeisti/pratęsti verslo liudijimą.

13. Pasikeitus stacionarioje vietoje vykdomos veiklos rūšies vietai, gyventojas per 10 kalendorinių dienų nuo pasikeitimo privalo apie tai pranešti TVMI arba elektroninėmis priemonėmis – prisijungus prie asmeninės mokesčių mokėtojo erdvės – **Mano VMI**, pateikiant prašymą pakeisti/pratęsti verslo liudijimą. Gavus prašymą, per vieną darbo dieną išduodamas naujos versijos verslo liudijimas (su patikslintais duomenimis).

14. Gyventojai, įsigiję verslo liudijimus, privalo laikytis atitinkamuose teisės aktuose nustatytų veiklos, kuria jie verčiasi, taisyklių.

Pavyzdys

Tarkime, gyventojas įsigijo žuvų, mėsos ir jų gaminių rūkymo paslaugų verslo liudijimą. Šios rūšies verslo liudijime privalo būti nurodoma stacionari veiklos vykdymo vieta (klasifikatoriuje šios rūšies veikla pažymėta (ST). Šios rūšies veikla turi būti vykdoma patalpose, įrengtose pagal nustatytus veterinarinius, higieninius ir kitų maisto tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Ar patalpos atitinka nustatytus reikalavimus, tikrina teritorinė Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

15. Jei verslo liudijimus įsigiję gyventojai veiklos vykdymui naudoja nuosavus automobilius, tai jie turėtų patikslinti, ar jiems nėra atsiradusi prievolė mokėti mokesčius už aplinkos teršimą. Dėl minėtos informacijos ir šio mokesčio mokėjimo tvarkos tokie gyventojai turėtų kreiptis į Aplinkos apsaugos departamentą prie Aplinkos ministerijos.

5.4. Kokia yra verslo liudijimą turinčio gyventojų atsakomybė už mokestinių prievolių vykdymo tvarkos pažeidimus?

Verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams, nesilaikantiems Verslo liudijimų išdavimo taisyklėse nustatytų reikalavimų, t. y. prekybos, gamybos ar paslaugų teikimo vietoje neturintiems prekių, medžiagų ar žaliavų įsigijimo dokumentų, neišrašantiems kvitų, neišduodantiems kasos kvitų, sąskaitų faktūrų ar nuo 2018-01-01 PVM sąskaitų faktūrų, kai tai numatyta Verslo liudijimų išdavimo taisyklėse, neteisingai tvarkantiems žurnalus, taikoma atsakomybė, numatyta Administracinių nusižengimų kodekse (toliau – ANK).

Toliau apžvelgsime gyventojų atsakomybę pagal pasitaikančius pažeidimus.

5.4.1. Gyventojų atsakomybė už ūkinės ar komercinės veiklos pažeidimus

Gyventojams, kurie vykdo veiklą neįsigiję verslo liudijimo arba neįregistravę individualios veiklos, taikoma administracinė atsakomybė pagal ANK 150 straipsnį – bauda nuo 780 iki 1100 Eur (laikotarpiu nuo 2019-01-01 iki 2021-10-31 bauda buvo nuo 390 Eur iki 1100 Eur), už pakartotinį nusižengimą – bauda nuo 1 100 Eur iki 1 950 Eur.

5.4.2. Atsakomybė už deklaracijos pateikimo tvarkos pažeidimą bei mokesčių vengimą

Nuo 2019-01-01. Lietuvos gyventojas, per mokestinį laikotarpį (kalendorinius metus) tiek gavęs, tiek ir negavęs pajamų iš veiklos, kuria vertėsi pagal tos veiklos rūšies verslo liudijimą, ir iki kitų metų gegužės 1 dienos nepateikęs ar pavėluotai pateikęs metinę pajamų deklaraciją, taip pat pateikęs joje neteislingus duomenis, gali būti traukiamas administracinė atsakomybė vadovaujantis ANK 187 straipsnio 1 dalimi. Jam gali būti skirta administracinė nuobauda – įspėjimas arba bauda nuo 80 Eur iki 180 Eur.

Jeigu gyventojas nepateikia metinės pajamų deklaracijos, siekdamas išvengti mokesčių, kurių suma neviršija 400 bazinių bausmių ir nuobaudų dydžių (toliau – BBND¹⁴; laikotarpiu nuo 2019-01-01 iki 2023-05-31 – 100 BBND), po to, kai mokesčių administratorius raštu priminė apie pareigą ją pateikti, tai šis nusižengimas pagal ANK 187 straipsnio 3 dalį nuo 2023-06-01 užtraukia baudą nuo 400 Eur iki 6000 Eur (laikotarpiu nuo 2019-01-01 iki 2023-05-31 bauda – nuo 200 Eur iki 1040 Eur).

Neteisingų duomenų, žinant, kad jie neteisingi, įrašymas į gyventojų metinę pajamų mokesčio deklaraciją, siekiant išvengti mokesčių, kurių suma neviršija 400 BBND (laikotarpiu nuo 2019-01-01 iki 2023-05-31 – 100 BBND), užtraukia administracinę atsakomybę pagal ANK 187 straipsnio 4 dalį nuo 2023-06-01 bauda – nuo 1000 Eur iki 6000 Eur (laikotarpiu nuo 2019-01-01 iki 2023-05-31 bauda – nuo 650 Eur iki 6 000 Eur).

5.4.3. Atsakomybė už apskaitos reikalavimų nesilaikymą

Nuo 2019-01-01. Gyventojai, vykdantys veiklą pagal verslo liudijimus, bet nepildantys žurnalo, neišrašantys prekių pardavimo dokumentų, neturintys Kvito ar kitaip nevykdantys šios atmintinės 5.3. skyriaus 5-11 punktuose išvardytų pareigų, traukiami administracinėn atsakomybėn pagal ANK 205 straipsnio 1 dalį paskiriant įspėjimą arba baudą nuo 40 Eur iki 140 Eur. Pakartotinai nusižengus (kai gyventojas už tai jau buvo baustas administracine nuobauda), skiriama bauda nuo 180 Eur iki 780 Eur (ANK 205 straipsnio 2 dalis). Už veiklą, padarytą ANK 205 straipsnio 3–6 dalyse numatytomis aplinkybėmis, gali būti skiriama bauda iki 6000 eurų.

Kai individualią veiklą vykdantys gyventojai (tarp jų ir įsigiję verslo liudijimus) savo veikloje privalantys naudoti kasos aparatus, tačiau jų nenaudojantys, tai už prekybą be kasos aparato pagal ANK 160 straipsnio 1 dalį numatyta atsakomybė – bauda nuo 590 Eur iki 1100 Eur. Pakartotinai nusižengus (kai gyventojas už tai jau buvo baustas administracine nuobauda), skiriama bauda nuo 900 Eur iki 1950 Eur (ANK 160 straipsnio 2 dalis).

Už kasos kvito neišdavimą, kai privaloma naudoti kasos aparatą – pagal ANK 163 straipsnio 1 dalį numatyta bauda nuo 90 Eur iki 200 Eur, o už pakartotinį nusižengimą nuo 450 Eur iki 900 Eur (ANK 163 straipsnio 2 dalis), o už Kvito neišdavimą, kai neprivaloma naudoti kasos aparato ir už gautų pajamų neapskaitymą – pagal ANK 205 straipsnio 1 dalį numatytas įspėjimas arba bauda nuo 40 Eur iki 140 eurų. Už šių nusižengimų padarymą pakartotinai (kai gyventojas už tai jau buvo baustas administracine nuobauda) skiriama bauda nuo 180 Eur iki 780 Eur (205 straipsnio 2 dalis).

5.4.4. Atsakomybė už valstybinio socialinio draudimo įmokų nemokėjimą

Verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams, kuriems yra prievolė mokėti VSD įmokas, tačiau jų laiku nesumoka, vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 19 straipsniu skaičiuojami delspinigiai. Jei per patikrinimą nustatoma, kad VSD įmokos neteisėtai buvo sumažintos, priskaičiuojama trūkstanta jų suma ir skiriama bauda taikant MAĮ 139 ir 140 straipsniuose nurodytus baudų dydžius ir nustatytą baudų skyrimo tvarką.

5.4.5. Atsakomybė už privalomojo sveikatos draudimo įmokų nemokėjimą ar netinkamą mokėjimą

Pažeidus PSD įmokų apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką, baudos skiriamos ir delspinigiai skaičiuojami Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

5.5. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų veiklos tikrinimas

Gyventojų pagal verslo liudijimą vykdomą veiklą gali tikrinti valstybinių kontrolės institucijų pareigūnai. TVMI ir VMI prie FM pareigūnai veiklos patikrinimus atlieka turėdami savo viršininkų ar jų įgaliotų pareigūnų pasirašytus pavedimus tikrinti.

Pradėdami patikrinimus, pareigūnai gyventojui turi prisistatyti, parodyti savo tarnybinius pažymėjimus, supažindinti jį su pavedimais tikrinti.

¹⁴ BBND yra lygus 50 Eur.

Patikrinimai atliekami dalyvaujant verslo liudijimą įsigijusiam gyventojui. Jeigu tuo metu jo nėra, o veiklą vykdo į verslo liudijimą įrašytas šeimos narys, tai patikrinimas atliekamas dalyvaujant tam šeimos nariui.

Pareigūnas turi teisę pagal dokumentų paėmimo aktą iš gyventojų laikinai (iki 30 dienų) paaimti dokumentus, daryti jų kopijas arba išrašus, tuos dokumentus sužymėti, kad būtų išvengta jų klastojimo.

Jei mokesčių mokėtojas teigia, kad jo dokumentai yra pavogti ar kitaip prarasti, jis turi pateikti tokį faktą patvirtinantį dokumentą.

Per patikrinimą įtarus, kad verslo liudijimą įsigijęs gyventojas turi prekių be jų įsigijimo dokumentų, kad verčiasi neteisėta ūkine – komercine veikla ar kitaip pažeidžia teisės aktų reikalavimus, turi būti atliekamas visų prekių grupių, blankų, žaliavų ar kitokių materialinių vertybių inventorizavimas ir surašomas inventorizavimo aprašas.

Per patikrinimą nustačius administracinį nusižengimą padariusį asmenį ir administracinės teisės nusižengimo faktus, turi būti surašomas Administracinio nusižengimo protokolas.

Verslo liudijimus įsigijusiems gyventojams rekomenduojama laisvos formos žurnaluose registruoti valstybinių kontrolės institucijų pareigūnų atliekamus patikrinimus. Valstybės kontrolės institucijos pareigūnai šiame laisvos formos žurnale (jeigu jį tikrinimo metu pateikia verslo liudijimą įsigijęs gyventojas) privalo įrašyti atstovaujamos valstybinės kontrolės institucijos pavadinimą, savo vardus ir pavardes, pareigas, tikrinimo tikslus, datą, trumpą tikrinimo išvadą ir pasirašyti.

Veiklos patikrinimo žurnalo pavyzdys							
Eil. Nr.	Kontrolės institucija	Tikrintojų vardas, pavardė	Tikrintojų pareigos	Patikrinimo tikslas	Tikrinimo data, laikas	Patikrinimo išvada	Tikrintojų parašas

5.6. Verslo liudijimus įsigijusių gyventojų teisė užginčyti pareigūnų veiksmus

MAJ 144 straipsnyje įtvirtinta gyventojų teisė apskųsti bet kurį mokesčių administratoriaus (jo pareigūno) veiksmą arba neveikimą. Ne mokestiniai ginčai tarp gyventojų ir mokesčių administratoriaus nagrinėjami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo arba Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka. Gyventojų skundas dėl mokesčių administratoriaus pareigūno veiksmų ar neveikimo gali būti paduodamas Lietuvos administracinių ginčų komisijai ar jos teritoriniam padaliniiui (kai skundžiamas kitų (ne Vilniaus) AVMI sprendimas / veiksmai / neveikimas) arba Regionų administraciniam teismui, skundą paduodant bet kuriuose teismo rūmuose (kai skundžiamas kitų (ne Vilniaus) AVMI sprendimas / veiksmai / neveikimas), kurio veiklos teritorijoje yra AVMI buveinė per vieną mėnesį nuo mokesčių administratoriaus priimto sprendimo įteikimo mokesčių mokėtojui dienos arba per du mėnesius nuo dienos, kai baigiasi įstatymo ar kito teisės akto nustatytas reikalavimo įvykdymo terminas. Jei mokesčių administratorius nevykdo savo pareigų ar vilkina sprendimą ir nustatytu laiku neišsprendžia klausimo, toks neveikimas (vilkinimas) gali būti apskųstas per du mėnesius nuo dienos, kai baigiasi įstatymo ar kito teisės akto nustatytas klausimo išsprendimo laikas. *Daugiau informacijos apie mokesčio administratoriaus priimtų sprendimų apskundimo tvarką galima sužinoti VMI prie FM interneto svetainėje:*

<https://www.vmi.lt/evmi/mokesciu-administratoriaus-priimtu-sprendimu-apskundimo-tvarka>.

VI. Valstybinis socialinis draudimas

6.1. Kokia valstybinio socialinio draudimo rūšimi privalomai draudžiasi verslo liudijimus įsigiję gyventojai?

Verslo liudijimus įsigijantys gyventojai draudžiami VSD viso dydžio pensijai gauti.

Privalomuoju valstybiniu socialiniu draudimu nedraudžiamas verslo liudijime įrašytas fizinis asmuo: sutuoktinis, tėvas, motina, vaikas ar globojamasis nuo 14 metų, globėjas (rūpintojas) taip

pat patalpų nuomos verslo liudijimą įsigijęs gyventojas (kadangi nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla nelaikoma individualia veikla).

6.2. Kokie yra pagal verslo liudijimus veiklą vykdančių gyventojų valstybinio socialinio draudimo įmokų dydžiai?

VSD įmokos skaičiuojamos nuo įmokų mokėjimo laikotarpiu galiojančios minimalios mėnesinės algos (toliau – MMA), taikant iš individualios veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimus, gautoms pajamoms nustatytą VSD įmokų tarifą.

VSD įmokų dydžiai

Metai	MMA, Eur	VSD įmokos dydis nedalyvaujantiems pensijų kaupime (tarifas 8,72 proc.), Eur	VSD dalyvaujantiems pensijų kaupime		VSD įmokos dydis dalyvaujantiems pensijų kaupime ir mokantiems 3 proc. (tarifas 11,72 proc.), Eur
			įmokos dydis, Eur	Tarifas (papildomam pensijų kaupimui mokamas proc.)	
2021	642	55,98	71,39	11,12 (2,4)	75,24
2022	730	63,66	83,37	11,42 (2,7)	85,56
2023	840	73,25	-	-	98,45
2024	924	80,57			108,29

Individualią veiklą su verslo liudijimu vykdančys gyventojai ir gaunantys su darbo santykiais susijusių pajamų už veiklos vykdymo dienas privalo mokėti VSD įmokas.

6.3. Kada pradedamos skaičiuoti valstybinio socialinio draudimo įmokos?

Gyventojai, kurie verčiasi individualia veikla įsigiję verslo liudijimą, privalomas mokėti VSD įmokas moka nuo savo veiklos vykdymo pradžios iki veiklos pabaigos.

6.4. Kaip apskaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?

VSD įmokos apskaičiuojamos proporcingai išduodamam ar pratęsimam verslo liudijimo galiojimo laikui, kuris skaičiuojamas kalendorinėmis dienomis.

Kai verslo liudijimo galiojimo pradžios diena ir galiojimo pabaigos diena sutampa su kalendorinio mėnesio pradžia ir pabaiga, mokama visa VSD mėnesio įmoka.

Pavyzdys (asmuo nekaupia pensijai papildomai savo lėšomis)

Tarkim verslo liudijimo galiojimo laikas nuo 2024-02-01 iki 2024-02-29. VSD įmoka yra **80,57** Eur.

Jei verslo liudijimo galiojimo laikotarpis trumpesnis nei kalendorinis mėnuo arba jei jis galioja nurodytomis dienomis, tai kalendorinio mėnesio VSD įmokos apskaičiuojamos proporcingai verslo liudijimo galiojimo laikotarpiui.

Pavyzdys (asmuo nekaupia pensijai papildomai savo lėšomis)

1. Verslo liudijimo galiojimo laikotarpis nuo 2024-02-01 iki 2024-02-27. Apskaičiuodami šio laikotarpio įmoką 80,57 Eur mėnesio įmokos sumą daliname iš vasario mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus – 29. Gautą sumą dauginame iš 27 dienų ir gauname 75,01 Eur.

2. Įsigijamas verslo liudijimas, kurio veiklos vykdymo laikotarpis nuo 2024-06-15 iki 2024-07-20. Viso birželio mėn. įmokos suma 80,57 Eur dalinama iš birželio mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus ir dauginama iš 16 dienų (tiek dienų verslo liudijimas galios birželio mėnesį). Gauta suma 42,97 Eur ($80,57 : 30 \times 16$) bus birželio mėnesio VSD įmokos suma. Visa liepos mėnesio įmokos suma 80,57 Eur dalinama iš liepos mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus (31 d.) ir gauta suma dauginama iš 20 dienų. Gauta suma 51,98 Eur ($80,57 : 31 \times 20$) bus liepos mėnesio VSD įmokos suma.

3. Jei verslo liudijimas išduotas, nurodant atskiras verslo liudijimo galiojimo dienas (tarkim, sausio mėnesį verslo liudijimas galioja 2, 9, 16, 23, 30 dienomis), tai 80,57 Eur mėnesio įmokos

suma dalijama iš sausio mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus ir gauta suma dauginama iš 5 dienų. Gauname VSD įmokos sumą 12,99 Eur ($80,57 : 31 \times 5$), kurią reikia mokėti įsigyjant tokį verslo liudijimą.

Pasikeitus MMA dydžiui verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu, VSD įmokos atitinkamai perskaičiuojamos ir jų skirtumo suma sumokama per mėnesį nuo MMA dydžio pasikeitimo dienos.

6.5. Kaip turi mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas asmuo tuo pačiu laikotarpiu įsigijęs kelis verslo liudijimus?

VSD įmokos viso dydžio pensijai gauti dydis nepriklauso nuo įsigyjamų verslo liudijimų skaičiaus. Kai įsigyjamų verslo liudijimų galiojimo laikas sutampa (persidengia), šiuo laikotarpiu verslo liudijimus įsigijęs gyventojas draudžiasi valstybiniu socialiniu draudimu kaip turintis vieną verslo liudijimą.

Pavyzdys (kai asmuo senatvės pensijai papildomai savo lėšomis nekaupia)

Tarkime, vieno verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu (nuo 2024-02-01 iki 2024-02-28) gyventojas įsigyja kitą verslo liudijimą, kurio galiojimo laikas nuo 2024-02-15 iki 2024-03-31. VSD įmokų už laikotarpį nuo 2024-02-15 iki 2024-02-28 papildomai mokėti nereikia, t. y. už antrąjį verslo liudijimą socialinio draudimo įmokas reikia mokėti tik už kovo mėnesį 80,57 Eur, o bendra tokius verslo liudijimus turinčio gyventojų sumokamų VSD įmokų suma būtų 161,14 Eur (kaip už du mėnesius galiojantį verslo liudijimą (nuo 2024-02-01 iki 2024-03-31)).

6.6. Iki kada reikia sumokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas?

Asmenys, ketinantys įsigyti ar pratęsti verslo liudijimus trumpesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui (laikotarpis skaičiuojamas nuo pirmos iki paskutinės veiklos dienos, neatsižvelgiant į galimus tarpus), privalo iš anksto sumokėti socialinio draudimo įmokas už visą verslo liudijimo galiojimo laikotarpį.

Asmenys, turintys verslo liudijimus, galiojančius 3 mėnesius ar ilgesnį laikotarpį, VSD įmokas moka kartą per ketvirtį, bet ne vėliau kaip iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 15 dienos.

Pavyzdys

1. Tarkime, gyventojas įsigyja verslo liudijimą, kurio galiojimo laikotarpis nuo 2024-01-01 iki 2024-03-30. VSD įmoka turi būti sumokėta ne vėliau kaip iki 2024-04-15 imtinai.
2. Tarkime, gyventojas įsigyja verslo liudijimą, kurio veiklos vykdymo laikotarpis nuo 2024-02-01 iki 2024-05-31. VSD įmoka už verslo liudijimo galiojimo laikotarpį nuo 2024-02-01 iki 2024-03-31 turės būti sumokėta iki 2024-04-15 imtinai, o už laikotarpį nuo 2024-04-01 iki 2024-05-31 – iki 2024-07-15 imtinai. VSD įmoka už visą verslo liudijimo galiojimo laikotarpį gali būti sumokama ir iki 2024-04-15 imtinai.

Asmuo, įsigijęs verslo liudijimą ne visam kalendoriniam mėnesiui, valstybinio socialinio draudimo įmokas gali sumokėti už visą kalendorinį mėnesį, jei ne vėliau kaip iki asmens metinės pajamų mokesčio deklaracijos už laikotarpį, į kurį įeina šis mėnuo, pateikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai termino paskutinės dienos, pateikia Sodros valdybos direktoriaus patvirtintos formos prašymą¹⁵ Sodros valdybos teritoriniam skyriui.

6.7. Kokiais atvejais verslo liudijimus turintys asmenys gali nemokėti valstybinio socialinio draudimo įmokų?

Verslo liudijimus turintys asmenys VSD įmokų gali nemokėti (ir tas laikotarpis nebus įskaitytas į jų valstybinio socialinio draudimo stažą) tik tuo atveju, jeigu jie:

¹⁵Prašymas verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu valstybinio socialinio draudimo įmokas mokėti už pilną mėnesį.

- gauna socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, paskirtą pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą;
- gauna šalpos pensiją ar kompensaciją, išskyrus šalpos našlaičių pensiją, paskirtą pagal Lietuvos Respublikos valstybinių šalpos išmokų įstatymą;
- gauna su socialinio draudimo santykiais susijusią (socialinio draudimo) senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensiją iš Europos Sąjungos valstybės narės, kitos Europos ekonominės erdvės valstybės, Šveicarijos Konfederacijos arba šalies, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautinę sutartį dėl socialinės apsaugos taikymo;
- yra laisvės atėmimo vietoje arba jiems Baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka teismo nuosprendžiu yra paskirtos priverčiamosios stacionarinio stebėjimo medicinos priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose;
- yra sukakę socialinio draudimo senatvės pensijos amžių pagal Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą.
- **įsigyja verslo liudijimą pirmai savarankiškai veiklai vykdyti ir dar nėra praėję vieneri metai nuo šios pirmosios veiklos pradžios.**

VSD įmokų neprivalo mokėti gyvenamosios paskirties patalpų nuomos verslo liudijimus įsigiję gyventojai.

6.8. Kokios socialinės garantijos yra teikiamos mokantiems valstybinio socialinio draudimo įmokas asmenims?

Mokėdami VSD įmokas verslo liudijimus turintys asmenys įgyja teisę į senatvės ar netekto darbingumo pensijas. Mirties atveju apdraustojo sutuoktinis ir vaikai įgyja teisę į našlių ir našlaičių pensijas.

6.9. Kur mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos?

VSD įmokas į vieną iš Sodros lėšų sąskaitų galima sumokėti elektroninės bankininkystės būdu, taip pat ir visose Lietuvos Respublikos kredito įstaigose, „Perlo“ terminaluose bei Lietuvos pašto klientų aptarnavimo skyriuose ir paštuose. Mokėjimo dokumentuose turi būti nurodytas draudžiamą asmens kodas arba draudėjo kodas (tais atvejais, kai asmuo neturi asmens kodo, jis turi kreiptis į Sodros valdybos teritorinį skyrį dėl informacijos apie jo draudėjo kodą suteikimo), taip pat – įmokos pavadinimas ir kodas (Lėšų gavėjas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie SADM, juridinio asmens kodas 191630223). Smulkesnę informaciją galima rasti www.sodra.lt.

6.9.1. Valstybinio socialinio draudimo įmokų kodas

Nuo 2022-07-01 visos, verslo liudijimą įsigijusio asmens, VSD įmokos (tiek pensijų socialinio draudimo, tiek įsiskolinimai) mokamos vienu įmokos kodu – 444.

Jei asmuo įsigyto verslo liudijimo galiojimo metu praranda teisę nemokėti VSD įmokų (pasibaigia nustatytas neįgalumas), tai jis privalo apie tai pranešti Sodros valdybos teritoriniam skyriui ir sumokėti įsiskolinimą už likusį verslo liudijimo galiojimo laiką per 5 darbo dienas.

Prieš išduodant naują ar pratęsiant anksčiau įsigytą verslo liudijimą, patikrinamas asmens įsiskolinimas Sodrai. Verslo liudijimą įsigyjant (ar pratęsiant) trumpesniame kaip 3 mėnesių laikotarpiui informuojama apie prieš verslo liudijimo įsigijimą Sodrai privalomą sumokėti įmokos sumą.

Verslo liudijimas neišduodamas (nepratęsiamas), jei asmuo iki veiklos pradžios (pratęsiamo pirmojo veiklos laikotarpio (jei prašyme nurodyti keli veiklos laikotarpiai) pradžios) nesumoka Sodrai turėto VSD ir / ar PSD įsiskolinimo arba VSD įmokos sumos, kai verslo liudijimą įsigyja (ar pratęsia) trumpesniame kaip 3 mėnesių laikotarpiui.

VII. Privalomojo sveikatos draudimo įmokų sumokėjimas

Visi gyventojai, kurie įsigiję verslo liudijimus vykdo individualią veiklą, kas mėnesį moka fiksuotas 6,98 procentų nuo MMA, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio PSD įmokas.

PSD įmokų dydžiai		
Metai	MMA, Eur	PSD įmokos dydis (6.98 proc.), Eur
2021	642	44,81
2022	730	50,95
2023	840	58,63
2024	924	64.50

PSD įmokų neprivalo mokėti patalpų nuomos verslo liudijimus įsigiję gyventojai, kadangi nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomos veikla nelaikoma individualia veikla.

PSD įmoka už atitinkamą mėnesį sumokama iki to mėnesio paskutinės dienos.

PSD įmokų mokėtojai gali apskaičiuoti bei sumokėti ir ateinančių laikotarpių įmokas.

PSD įmokos šioje draudžiamųjų kategorijoje skaičiuojamos verslo liudijimo galiojimo laikotarpiu. Fiziniai asmenys, įsigiję verslo liudijimus laikotarpiui, trumpesniam nei vienas mėnuo, už šį laikotarpį moka mėnesinę, 6,98 procentų MMA, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio PSD įmoką.

Fiziniai asmenys, kurie vykdo individualią veiklą įsigiję verslo liudijimą, PSD įmokas už mėnesius, kuriais jie gauna pajamas, nurodytas Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo (toliau – SDĮ) 17 straipsnio 1, 2, 3 ir 6, 7, 9 ir 10 dalyse arba (ir) yra asmenys, laikomi apdraustaisiais privalomuoju sveikatos draudimu valstybės lėšomis (SDĮ 6 str. 4 dalis), turi teisę sumokėti kartą per metus, tačiau ne vėliau kaip iki kitų metų, einančių po mokestinio laikotarpio, gegužės 1 dienos.

Gyventojams, individualią veiklą vykdančioms, įsigijus verslo liudijimus, PSD įmokų mokėti nereikia, jeigu jie tuo metu yra apdrausti socialiniu (įskaitant sveikatos) draudimu kitoje Europos Sąjungos ar Europos Ekonominės Erdvės valstybėje narėje ar Šveicarijoje ir, paprašius, gali tai įrodyti.

Fizinių asmenų, kurie įsigiję verslo liudijimus vykdo individualią veiklą, metinė PSD įmoka negali būti mažesnė kaip **6,98** procento 12 minimaliųjų mėnesinių algų, galiojančių tų metų kiekvieno atitinkamo mėnesio paskutinę dieną, dydžio.

Gyventojams, vykdančioms individualią veiklą įsigijus verslo liudijimus, kurie patenka į apdraustųjų valstybės lėšomis sąrašą ir (ar) gauna su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų, PSD įmokos skaičiuojamos proporcingai išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpiui, t. y. PSD įmokos mokamos tik už tas kalendorinio mėnesio dienas, kurios nurodytos įsigytame verslo liudijime (t. y. kuriomis galioja verslo liudijimas). Dienos įmoka bus apskaičiuota proporcingai (kalendorinio mėnesio įmokos dydis dalijamas iš to mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus ir dauginama iš verslo liudijime nurodytų to mėnesio dienų skaičiaus).

PSD įmokų mokėjimą už gyventojų vykdomą veiklą, įsigijus verslo liudijimus, administruoja Sodros administravimo įstaigos, todėl PSD įmokos mokamos į Sodros biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas.

Nuo 2022-07-01 visos, verslo liudijimą įsigijusio asmens, PSD įmokos (tiek einamosios, tiek mokamos kartą per metus, tiek įsiskolinimai) mokamos vienu įmokos kodu - 444.

Nuo 2022-07-01 PSD ir VSD įmokos (einamosios, įsiskolinimas, mokamos kartą per metus, atidėtos įmokos, baudos, delspinigiai bei palūkanos nuo atidėtų įmokų) turi būti sumokamos vienu pavedimu įmokos kodu - 444.

VIII. Pajamų, gautų iš veiklos pagal verslo liudijimą, deklaravimas

8.1. Ar gyventojas turi teikti pajamų mokesčio deklaraciją?

Nuolatinis Lietuvos gyventojas, per mokestinį laikotarpį (kalendorinius metus) tiek gavęs, tiek negavęs pajamų iš veiklos, vykdomos įsigijus verslo liudijimą, privalo iki kitų metų gegužės 1 dienos pateikti metinę pajamų mokesčio deklaraciją. Verslo liudijimą įsigijęs nenuolatinis Lietuvos gyventojas metinės pajamų mokesčio deklaracijos pateikti neprivalo.

Fizinis asmuo, įrašytas verslo liudijime ir kartu vykdęs verslo liudijime nurodytą veiklą, gautų pajamų deklaruoti neprivalo. Visas iš tokios veiklos gautas pajamas turi deklaruoti verslo liudijimą įsigijęs gyventojas.

8.2. Kokios formos deklaraciją pildyti ir teikti?

Gautos pajamos iš veiklos su verslo liudijimu deklaruojamos pateikiant Pavyzdinę pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formą (toliau – Deklaracija), patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2019 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. VA-93 „Dėl Pavyzdinės pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formos ir jos priedų formų ir jų užpildymo, pateikimo bei tikslinimo taisyklių patvirtinimo“.

Patogiausia ir paprasčiausia užpildyti deklaracijas ir pateikti elektroniniu būdu per VMI Elektroninio deklaravimo informacinę sistemą (adresu <https://deklaravimas.vmi.lt/>).

Elektroninio deklaravimo sistemoje yra įdiegta pajamų mokesčio deklaracijos pateikimo priemonė – vedlys, kurio pagalba deklaravimo procesas vykdomas klausimų ir atsakymų principu.

Iš veiklos su verslo liudijimu gautos pajamos deklaruojamos Deklaracijos priede GPM311C (vedlio C dalyje) „Individualios veiklos pajamos“. Deklaruojamos šios iš veiklos su verslo liudijimu gautos pajamos:

1. Iš gyvenamosios paskirties patalpų nuomos veiklos gautos pajamos, įskaitant ir 45 000 eurų per mokestinį laikotarpį viršijančią pajamų dalį (neatsižvelgiant į tai, kad tokios pajamos nelaikomos pajamomis, gautomis iš gyvenamųjų patalpų nuomos veiklos, vykdytos su verslo liudijimu). Šios pajamos žymimos 90 pajamų rūšies kodu.

Jeigu gyvenamųjų patalpų nuomos pajamos gautos iš juridinių asmenų, jos deklaruojamos deklaracijos GPM311D2 priede (vedlio D dalyje) 23 pajamų rūšies kodu;

2. Iš kitų veiklos rūšių, vykdytų su verslo liudijimu, gautos pajamos žymimos 92 pajamų rūšies kodu. Deklaruojama visa tokių pajamų suma, įskaitant ir per mokestinį laikotarpį 45 000 eurų viršijančią gautų pajamų dalį bei 4 500 eurų viršijančią pajamų dalį, gautą iš juridinių asmenų už jiems suteiktas paslaugas ar parduotas prekes (įskaitant savo gamybos prekes) bei iš ne savo gamybos prekių pardavimo individualią prekybos veiklą vykdančiams gyventojams (tiek prekybos verslo liudijimus įsigijusiems, tiek įregistravusiems individualią prekybos veiklą su pažyma), taip pat už ankstesnį mokestinį laikotarpį atliktus darbus ar suteiktas paslaugas gautas pajamas, išskyrus:

– gautas pajamas iš tokią pačią veiklą įregistravusio juridinio asmens arba gautas pajamas iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo, jas pardavus individualią prekybos veiklą vykdančiams gyventojams (tiek su prekybos verslo liudijimu, tiek individualią prekybos veiklą vykdančiams su pažyma);

– pajamas, gautas pažeidžiant Nutarime Nr.1797 nustatytus kitus veiklos ar teritorinius apribojimus.

3. Vykdančią veiklą su verslo liudijimu ir gavus pajamų pažeidžiant Nutarime Nr.1797 nustatytus veiklos ir / ar teritorinius apribojimus, taip pat iš tokią pačią veiklą įregistravusio juridinio asmens bei gavus pajamų iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo individualią prekybos veiklą vykdančiams gyventojams, tokios gautos pajamos deklaruojamos 93 pajamų rūšies kodu kaip pajamos iš įregistruotos ar registruotinos individualios veiklos (t. y. ne kaip iš individualios veiklos su verslo liudijimu gautos pajamos, kurios deklaruojamos 92 pajamų rūšies kodu).

8.3. Ar iš veiklos pagal verslo liudijimą pajamų galima atimti patirtas veiklos išlaidas ir pasinaudoti pajamų mokesčio lengvatomis?

Deklaruojant pajamas iš veiklos pagal verslo liudijimą, su ta veikla susijusios deklaruotos išlaidos neatimamos. Gyventojų patirtų išlaidų suma neturi įtakos fiksuoto pajamų mokesčio, sumokėto už verslo liudijimą, dydžiui. Gyventojas, gaudamas pajamas tik iš veiklos pagal verslo liudijimą, negalės pasinaudoti lengvatomis, leidžiančiomis atimti iš pajamų tam tikras gyventojų patirtas išlaidas¹⁶.

Gyventojui, gaunančiam pajamas tik iš veiklos pagal verslo liudijimą, netaikomi neapmokestinamieji pajamų dydžiai (NPD).

8.4. Ar pajamos, gautos iš veiklos pagal verslo liudijimą, įskaitomos į gautas gyventojų metines pajamas?

GPMĮ 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad nuo pajamų iš veiklos pagal verslo liudijimą, fiksuoto dydžio pajamų mokestis sumokamas iš anksto, įsigyjant verslo liudijimą. Sumokamo fiksuoto pajamų mokesčio dydis nepriklauso nuo per metus gautos konkrečių pajamų sumos.

Pagal GPMĮ 16 straipsnio nuostatas, pajamos, apmokestintos įsigijus verslo liudijimą, neįskaitomos apskaičiuojant gyventojų metines apmokestinamąsias pajamas. Vadinas, apskaičiuojant gyventojui taikytiną metinį neapmokestinamąjį pajamų dydį (MNPĐ), neturi būti įskaitomos pajamos, gautos iš veiklos pagal verslo liudijimą.

Virtualaus buhalterio i.APS naudotojams, pagal programoje vedamą Pajamų ir išlaidų žurnalą, taip pat trečių šalių pateiktus duomenis VMI užpildys preliminaras pajamų deklaracijas. Programa galima naudotis prisijungus prie VMI informacinės sistemos i.MAS [per e. bankininkystę ar su VMI priemonėmis](#). Demonstracinė virtualaus buhalterio versija „i.APS DEMO“ skirta susipažinimui, kaip veikia programa, kokios jos galimybės. Prisijungę prie e. banko, rinkitės VMI e. paslaugą – „i.APS DEMO“. Daugiau informacijos apie virtualų buhalterį i.APS rasite <https://www.vmi.lt/evmi/virtualus-buhalteris-i.aps>.

IX. Pajamų mokesčio dalies skyrimas paramos gavėjams

Pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą (toliau – LPI) gyventojai 2024 m. (nuo 2023 m. gautų pajamų gyventojų sumokėto pagal Deklaraciją (GPM311 forma) arba išskaičiuoto pajamų mokesčio – jeigu gyventojas deklaracijos teikti neprivalo) gali paskirti paramą iki 1,2 procentų:

- Lietuvos Respublikoje įregistruotiems labdaros ir paramos fondams, biudžetinėms įstaigoms, asociacijoms, viešosioms įstaigoms, religinėms bendruomenėms, bendrijoms, religiniams centrums, tarptautinių visuomeninių organizacijų skyriams (padaliniams, kitiems juridiniams asmenims, (išskyrus profesines sąjungas ir profesinių sąjungų susivienijimus), kurių veiklą reglamentuoja specialūs įstatymai ir kurių veiklos tikslas nėra pelno siekimas, o gautas pelnas negali būti skiriamas jų dalyviams. Šie vienetai, išskyrus tradicines Lietuvos religines bendruomenes, bendrijas ir centrus, turi teisę gauti paramą tik tuo atveju, jeigu jie yra įgiję paramos gavėjo statusą,

- ir / ar meno kūrėjams, paramos gavėjais įregistruotiems Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos tvarkomoje Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų informacinėje sistemoje,

- ir (ar) užsienyje esančių lietuvių bendruomenių, kitų lietuviškų įstaigų ar organizacijų, kurios gali būti paramos gavėjais pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą, sąraše¹⁷ nurodytai užsienio valstybėje įsteigta lietuvių bendruomenei ar kitai lietuviškai įstaigai ar organizacijai.

Bendrai šiems paramos gavėjams (išskyrus profesinės sąjungas ar profesinių sąjungų susivienijimus) skiriama pajamų mokesčio dalis neturi viršyti 1,2 procentų.

¹⁶ Šių išlaidų sąrašas, pateiktas GPMĮ 21 straipsnio 1 dalyje.

¹⁷ Patvirtintas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-265 „Dėl Užsienyje esančių lietuvių bendruomenių, kitų lietuviškų įstaigų ar organizacijų, kurios gali būti paramos gavėjais pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą, sąrašo patvirtinimo“.

Iki **0,6 proc.** pajamų mokesčio dalis gali būti skiriama Juridinių asmenų registre įregistruotoms **politinėms organizacijoms (politinėms partijoms ir politiniams komitetams)**, atitinkančioms įstatymų reikalavimus dėl politinės organizacijos narių skaičiaus ir kurioms nėra pradėta pertvarkymo arba likvidavimo procedūra.

Iki **0,6 proc.** pajamų mokesčio dalis **gali būti skiriama profesinei sąjungai ir (arba) profesinių sąjungų susivienijimui**, kurie LPL nustatyta tvarka turi teisę gauti paramą.

Nuolatinis Lietuvos gyventojas gali skirti **iki 1,2 proc.** sumokėto pajamų mokesčio dalį vienam paramos gavėjui ar kelioms paramos gavėjams, **iki 0,6 proc.** – vienai ar kelioms politinėms partijoms ir **iki 0,6 proc.** – vienai ar kelioms profesinėms sąjungoms ar profesinių sąjungų susivienijimams. Skiriantis paramą gyventojas turi pateikti Prašymo pervesti pajamų mokesčio dalį paramos gavėjams ir (ar) politinėms partijoms FR0512 formą (toliau – Prašymas FR0512).

Nuo 2022-01-01 Prašymas FR0512 (formos 05 versija) užpildomas ir pateikiamas elektroniniu būdu, prisijungus prie VMI Elektroninio deklaravimo informacinės sistemos, tiesiogiai portale (realiu laiku), adresu <http://deklaravimas.vmi.lt>.

2022 m. ir vėlesniais metais gyventojų paskirta pajamų mokesčio dalis pasirinktiems gavėjams bus pervedama tik pagal elektroniniu būdu pateiktus Prašymus, o paštu atsiųsti ar kitaip pateikti popieriniai Prašymai FR0512 nebus nagrinėjami.

Nuolatinis Lietuvos gyventojas, už įsigyjamą verslo liudijimą sumokėjęs fiksuoto dydžio pajamų mokestį, gali sumokėto fiksuoto dydžio pajamų mokesčio nustatytą dalį skirti paramos gavėjams ir politinėms partijoms.

Paramos gavėjų (įskaitant ir paramos gavėjo statusą turinčių meno kūrėjų), politinių partijų duomenys, profesinių sąjungų ir profesinių sąjungų susivienijimų paskelbti VMI prie FM interneto svetainėje <https://www.vmi.lt/evmi/paramos-gaveju-ir-politiniu-organizaciju-duomenys>.

X. Gyventojų registravimas PVM mokėtojais ir PVM mokėjimo prievolės

10.1. Dėl prekių tiekimo ir paslaugų teikimo atsirandančios PVM prievolės

10.1.1. Kada veiklą pagal verslo liudijimą vykdomas gyventojas privalo registruotis PVM mokėtoju?

Gyventojai, kurie vykdo veiklą pagal verslo liudijimą, PVM mokėtojais turi registruotis, jeigu per metus (per paskutinius 12 mėnesių) bendra už šalies teritorijoje parduotas prekes ir / ar suteiktas paslaugas gauta ar gautina atlygio suma viršijo 45 000 eurų.

Pažymėtina, kad skaičiuojant 12 paskutiniųjų mėnesių bendrą atlygį, gyventojas turi atsižvelgti į gautą ir/ar gautiną atlygį ne tik iš vykdomos ekonominės veiklos pagal verslo liudijimą, bet ir iš kitokios jo vykdomos ekonominės veiklos.

Pavyzdys

Gyventojas nuo 2021 m. kovo mėnesio vertėsi tekstų vertimo veikla, teikdamas paslaugas šalies teritorijoje Lietuvos apmokestinamiesiems asmenims. 2021 m. kovo – gruodžio mėnesiais jo atlygis iš tekstų vertimo veiklos buvo 27 000 Eur, o 2022 m. vasario mėnesį iš šios veiklos gavo 24 000 Eur.

Kadangi atlygis per paskutinius 12 mėnesių šalies teritorijoje už suteiktas tekstų vertimo paslaugas sudarė 51 000 Eur, t. y. viršijo nustatytą registravimuisi PVM mokėtoju 45 000 Eur ribą, tai šiam asmeniui 2022 m. vasario mėnesį atsirado prievolė registruotis PVM mokėtoju, bei už paslaugas, dėl kurių teikimo nurodytoji riba buvo viršyta, skaičiuoti ir mokėti į biudžetą PVM.

Tarkime, pavyzdyje pateiktu atveju, gyventojas vasario mėnesį už suteiktas vertimo paslaugas išrašė 3 sąskaitas faktūras: vasario 5 d. – 3 000 Eur, vasario 15 d. – 11 000 Eur, o vasario 25 d. – 10 000 Eur sumai. Taigi, registravimosi PVM mokėtoju 45 000 Eur riba buvo viršyta dėl paskutiniojo vasario mėnesio paslaugų teikimo sandorio, t.y. dėl 10 000 Eur.

Todėl pavyzdyje pateiktu atveju, gyventojui atsirado ne tik prievolė registruotis PVM mokėtoju, bet ir už paslaugas, dėl kurių teikimo buvo viršyta registravimuisi PVM mokėtoju

nustatyta riba (nuo 10 000 Eur) apskaičiuoti PVM ir jį sumokėti į biudžetą. Pavyzdyje pateiktu atveju, tai sudarytų 1 736 Eur (10 000 x 21 proc. / (100 proc. + 21 proc.)).

10.1.2. Kaip apskaičiuojama į biudžetą mokėtina PVM suma, kai PVM mokėtoju neįsiregistravusio gyventojų metų (paskutiniųjų 12 mėnesių) pajamos iš veiklos pagal verslo liudijimą yra didesnės kaip 45 000 Eur?

PVM prievolė gyventojui, kuris, viršijęs privalomą 45 000 Eur sumą, neįsiregistravo PVM mokėtoju, skaičiuoti ir mokėti į biudžetą PVM gali atsirasti kiekvieną mokestinį laikotarpį, jeigu 12 paskutiniųjų mėnesių atlygis už šalies teritorijoje pateiktas prekes ir / arba suteiktas paslaugas viršijo registravimuisi nustatytą 45 000 Eur ribą. Pavyzdys, kaip skaičiuojama mokėtina į biudžetą PVM suma pateiktas šios atmintinės 10.1.1 punkte.

Rekomenduojame pasinaudoti skaičiuokle, skirta PVM mokėtojais neįregistruotiems asmenims, kurią galima rasti adresu: www.vmi.lt / Pagrindinis / Skaičiuoklės.

10.1.3. Kas neįtraukiama į registravimuisi nustatytą 45 000 Eur ribą?

Į pajamas, kurios sumuojamos dėl tapimo PVM mokėtoju, neįtraukiama:

- atlygis už prekių tiekimą ir (arba) paslaugų teikimą, kuriam naudojamų prekių ir (arba) paslaugų pirkimo ir (arba) importo PVM pagal PVM įstatymo 62 straipsnio 1 dalies nuostatas negalėtų būti atskaitomas, jeigu apmokestinamasis asmuo būtų PVM mokėtojas (pvz., neapmokestinamos sveikatos, finansinės, draudimo paslaugos, ilgalaikė gyvenamųjų patalpų nuoma (virš 2 mėnesių), komercinių patalpų nuoma ir kt. prekės ir paslaugos, nurodytos PVM įstatymo 20–33 straipsniuose);
- atlygis už ilgalaikio turto, naudoto apmokestinamojo asmens ekonominėje veikloje, tiekimą;
- gauti avansai;
- atlygis už nekilnojamųjų pagal prigimtį daiktų tiekimą ir PVM įstatymo 28 straipsnyje nurodytų finansinių paslaugų teikimą tuo atveju, kai šie sandoriai yra atsitiktinio pobūdžio ir apmokestinamasis asmuo įprastai nesiverčia tokios rūšies veikla;
- atlygis už pagal PVM įstatymą ne šalies teritorijoje vykdomą prekių tiekimą ir (arba) paslaugų teikimą.

Pavyzdys

Gyventojas, įsigijęs verslo liudijimą teikia gyvenamųjų patalpų nuomos paslaugas Vilniuje ir Juodkrantėje. Vilniuje sudaroma gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis su kitu gyventoju, kurios terminas 2 metams, o Juodkrantėje vykdoma trumpalaikė gyvenamųjų patalpų nuoma, t. y. išnuomojama savaitei, 3 ir pan., bet ne ilgiau nei 2 mėn. Skaičiuojant 45 000 eurų ribą, bus įtraukiamos tik pajamos, kurios gaunamos už Juodkrantėje gaunamą trumpalaikę gyvenamųjų patalpų nuomą. O pajamos už Vilniuje gaunamą ilgalaikę gyvenamųjų patalpų nuomą neįskaičiuojamos į minėtą ribą, nes pagal PVM įstatymo 31 straipsnio 1 dalį jos yra PVM neapmokestinamos.

10.1.4. Nuo kada PVM mokėtoju neįsiregistravęs gyventojas turi pradėti skaičiuoti į biudžetą mokėtiną PVM?

PVM turi būti skaičiuojamas už tą mėnesį, kurį buvo viršyta registravimuisi PVM mokėtoju nustatyta 45 000 Eur atlygio suma. Tuo atveju, jeigu 12 paskutiniųjų mėnesių atlygis už šalies teritorijoje pateiktas prekes ir / arba suteiktas paslaugas neviršijo registravimuisi nustatytos 45 000 Eur ribos, tai gyventojui nėra prievolės registruotis PVM mokėtoju ir skaičiuoti bei mokėti į biudžetą PVM.

Pavyzdys

Gyventojas pagal verslo liudijimą šalies teritorijoje nuo 2021 m. kovo mėnesio vykdė prekybą avalyne. Jo pajamos per 12 paskutiniųjų mėnesių (2021 m. kovo – gruodžio mėn. sudarė 25 000 Eur, o 2022 m. sausio – vasario mėn. – 18 500 Eur), t. y. neviršijo privalomos registravimuisi

nustatytos 45 000 Eur ribos. Todėl gyventojui nebuvo prievolės registruotis PVM mokėtoju ir skaičiuoti bei mokėti į biudžetą PVM.

Tarkime, kad kitą 12 paskutiniųjų mėnesių laikotarpį (2021 m. balandžio – 2022 m. kovo mėnesiais (imtinai) gavo 48 000 Eur, t. y. šį laikotarpį jo pajamos viršijo registravimuisi PVM mokėtoju nustatytą 45 000 Eur ribą. Todėl gyventojui buvo prievolė registruotis PVM mokėtoju ir nuo prekių vertės, dėl kurių tiekimo buvo viršyta registravimuisi nustatyta riba, gyventojas turėjo apskaičiuoti ir sumokėti į biudžetą PVM. Kaip nustatyti dėl kurių prekių tiekimo buvo viršyta 45 000 Eur pajamų riba, žr. šios atmintinės 10.1.1 punkto pavyzdyje.

10.2. PVM prievolės, atsirandančios dėl prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių

10.2.1. Kada atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais dėl prekių įsigijimų iš kitų ES valstybių narių?

PVM mokėtojais privalomai registruojami prekes (išskyrus naujas transporto priemones ir (arba) akcizais apmokestinamas prekes) iš kitų ES valstybių narių įsigyjantys, individualia ar profesine veikla besiverčiantys Lietuvos fiziniai asmenys (įskaitant ir verslo liudijimą turinčius asmenis), jeigu per praėjusius kalendorinius metus iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertė buvo didesnė kaip 14 000 Eur (neįskaitant PVM, sumokėto ar mokėtino valstybėje narėje, iš kurios prekės atgabenamos) ar jei einamaisiais metais numato įsigyti prekių ir įsigyjamų prekių vertė viršys 14 000 Eur sumą, neatsižvelgiant į tai, kad jų atlygis iš vykdomos ekonominės veiklos per paskutiniuosius 12 mėnesių nebuvo didesnis kaip 45 000 eurų.

Skaičiuojant iš kitų ES valstybių narių įsigytų prekių vertę, reikia atsižvelgti tik į tokių prekių vertę, kurių pardavėjai savo šalyje yra įsiregistravę ar neįsiregistravę, tačiau privalantys įsiregistruoti PVM mokėtoju, asmenys ir neatsižvelgiama į tokių prekių vertę, kurios: kitoje valstybėje buvo apmokestintos taikant specialią apmokestinimo schemą (maržos schemą); jeigu būtų tiekiamos Lietuvoje, tai joms būtų taikomas 0 procentų PVM tarifas ar būtų neapmokestinamos PVM.

Pavyzdys

Verslo liudijimą turintis gyventojas vykdė veiklą, prekiaavo drabužiais, šalies teritorijoje esančiose prekyvietėse. PVM mokėtoju neįsiregistravo, nes per paskutiniuosius 12 mėnesių atlygis už parduotas prekes nebuvo didesnis kaip 45 000 Eur. 2021 m. iš Lenkijos šis asmuo įsigijo prekių už 6 500 Eur, 2022 m. sausio mėnesį už 7 000 Eur, o vasario mėnesį už 9 000 Eur.

Taigi, per 2021 kalendorinius metus gyventojas įsigijo prekių mažiau kaip už 14 000 Eur, todėl jam nebuvo prievolės registruotis PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimo.

Per 2022 m. sausio ir vasario mėnesius šis gyventojas iš kitos ES valstybės narės įsigijo prekių daugiau kaip už 14 000 Eur, todėl 2022 m. vasario mėnesį tokiam gyventojui atsirado prievolė registruotis PVM mokėtoju ir už vasario mėnesį apskaičiuoti ir sumokėti į biudžetą PVM už visas įsigytas prekes, dėl kurių įsigijimo viršijo 14 000 Eur ribą.

Pažymėtina, kad gyventojas, įsiregistravęs PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimų iš kitos ES valstybės narės, turi skaičiuoti visų savo šalies teritorijoje tiekiamų prekių ir / ar teikiamų paslaugų pardavimo PVM, neatsižvelgiant į tai, kad paskutiniųjų 12 mėnesių atlygis nebuvo didesnis kaip 45 000 eurų.

10.2.2. Kokios prievolės atsirastų gyventojui, turėjusiam registruotis PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimų iš kitų valstybių narių, tačiau juo neįsiregistravusiam?

Jeigu gyventojas, atsiradus prievolei registruotis PVM mokėtoju dėl prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių, PVM mokėtoju neįsiregistruoja, tai:

- jam atsiranda prievolė pateikti prašymą registruotis PVM mokėtoju, naudojantis Mano VMI autentifikuota paslauga,
- jis turi pateikti PVM mokėtoju neįregistruoto asmens mokėtino PVM apyskaitą (FR0608 forma), naudodamasis elektroninio deklaratavimo sistema (EDS),
- Lietuvos gyventojas nuo iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertės (be kitose valstybėse narėse sumokėto PVM) privalėtų apskaičiuoti ir sumokėti į Lietuvos

biudžetą, taikydamas standartinį ar lengvatinį, jeigu toks nustatytas įsigytoms prekėms, PVM tarifą.

- nuo tos dienos, kurią privalo registruotis PVM mokėtoju, gyventojas privalėtų skaičiuoti savo parduodamų prekių ir / ar suteikiamų paslaugų pardavimo PVM ir sumokėti jį į Lietuvos biudžetą.

10.3. Prievolės registruotis PVM mokėtoju atsiradimas dėl kontroliuojamų asmenų

PVM įstatyme yra nustatyta, kad tuo atveju, kai gyventojas kontroliuoja keletą juridinių asmenų, t. y. ne mažiau kaip du juridinius asmenis, tai prievolė registruotis PVM mokėtoju gyventojui ir jo kontroliuojamiems juridiniams asmenims atsiranda:

– kai visų jo kontroliuojamų juridinių asmenų ir jo paties (jeigu jis pats vykdo PVM apmokestinamą ekonominę veiklą) bendra atlygio už šalies teritorijoje vykdančią ekonominę veiklą patiektas prekes ir/ar suteiktas paslaugas suma per metus (paskutiniuosius 12 mėnesių) viršijo 45 000 Eur, neatsižvelgiant į tai, kad kiekvieno iš jų atlygis neviršijo šios ribos;

– kai visų jo kontroliuojamų asmenų ir jo paties (jeigu vykdo PVM apmokestinamą ekonominę veiklą) bendra iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertė praėjusiais kalendoriniais metais viršijo ar einamaisiais kalendoriniais metais viršijo, ar numato viršyti 14 000 Eur, neatsižvelgiant į tai, kad kiekvieno iš jų įsigytų prekių vertė atitinkamais kalendoriniais metais neviršijo šios ribos.

PVM įstatymo prasme, bet koks asmuo laikomas kontroliuojančiu apmokestinamąjį asmenį, jeigu jis:

1) tiesiogiai ar netiesiogiai valdo daugiau kaip 50 procentų to apmokestinamojo asmens akcijų (dalių, pajų) arba kitų teisių į paskirstytinojo pelno dalį arba išimtinių teisių jas įsigyti, arba

2) pats valdydamas ne mažiau kaip 10 procentų to apmokestinamojo asmens akcijų (dalių, pajų) arba kitų teisių į paskirstytinojo pelno dalį, arba išimtinių teisių jas įsigyti, kartu su susijusiais asmenimis jų valdo daugiau kaip 50 procentų, arba

3) turi teisę išrinkti (paskirti) daugumą to apmokestinamojo asmens valdymo organų narių ir (ar) faktiškai kontroliuoja to apmokestinamojo asmens priimamus sprendimus.

10.3.1. Kada keletą juridinių asmenų kontroliuojančiam gyventojui atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju?

Jeigu gyventojas, vykdančias bet kokią ekonominę veiklą, yra įsteigęs keletą juridinių asmenų (UAB, viešąją įstaigą, mažąją bendriją ir pan.) ir valdo daugiau kaip 50 procentų tokių juridinių asmenų akcijų (dalių, pajų), tai vykdančiam ekonominę veiklą gyventojui (o taip pat ir jo kontroliuojamiems juridiniams asmenims) atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju, jeigu gyventojas ir jo kontroliuojamų juridinių asmenų bendras atlygis už šalies teritorijoje, vykdančią ekonominę veiklą, patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas suma per metus (paskutiniuosius 12 mėnesių) viršija 45 000 Eur, neatsižvelgiant į tai, kad paties gyventojas ar jo kontroliuojamo juridinio asmens atlygis, nesiekia 45 000 eurų.

Pavyzdys

Gyventojas, įsigijęs verslo liudijimą, vykdė prekybą turgavietėje ir jo 12 paskutiniųjų mėnesių (nuo 2021 m. gruodžio mėn. iki 2022 m. lapkričio mėn. pabaigos) atlygis buvo 10 000 Eur. Be to, jis 2021 m. gruodžio mėn. buvo įsteigęs vieną bendrovę ir vieną viešąją įstaigą, kuriose valdo daugiau kaip 50 proc. akcijų ir dalių. Šių juridinių asmenų 12 paskutiniųjų mėnesių atlygis už šalies teritorijoje patiektas prekes ir ar suteiktas paslaugas atitinkamai sudarė 20 000 Eur ir 25 000 eurų.

Šiuo atveju laikoma, kad gyventojas kontroliavo 2 juridinius asmenis ir bendra 12 paskutiniųjų mėnesių atlygio suma sudarė 55 000 Eur (10 000 + 20 000 + 25 000), tai jam ir jo kontroliuojamiems juridiniams asmenims buvo prievolė 2022 m. lapkričio mėn. registruotis PVM mokėtojais, neatsižvelgiant į tai, kad kiekvieno iš jų atlygis atskirai nesiekė registravimuisi PVM mokėtoju nustatytos ribos.

Šiuo atveju svarbu nustatyti dėl kurio asmens (gyventojas ar kontroliuojamų asmenų) šalies teritorijoje patiektų prekių ar suteiktų paslaugų buvo viršyta 45 000 Eur atlygio riba. Šie

asmenys (ar asmuo) privalo už visas patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas, dėl kurių buvo viršyta minėta riba, apskaičiuoti ir į biudžetą sumokėti PVM.

Jeigu šie asmenys, neįsiregistravo PVM mokėtojais, o dar po vieno mėnesio einantį 12 paskutinių mėnesių laikotarpį (nuo 2022 m. sausio mėn. iki 2022 m. gruodžio mėn.) bendras (individualią veiklą, įsigijus verslo liudijimą, vykdančio gyventojų, ir jo kontroliuojamų 2 juridinių asmenų) atlygis neviršijo 45 000 Eur, tai nei gyventojui, nei jo kontroliuojamiems asmenims 2022 m. gruodžio mėn. nebuvo prievolės registruotis PVM mokėtojais.

Pažymėtina, kad pavyzdyje pateiktu atveju, gyventojas, kuris vykdo ekonominę veiklą ir kontroliuoja 2 juridinius asmenis, pats privalo sekti, ar po kiekvieno mėnesio einančiais 12 paskutinių mėnesių laikotarpiais (pradedant nuo 2022-02 iki 2023-01, nuo 2022-03 iki 2023-02, nuo 2022-04 iki 2023-03 ir t. t.) bendras atlygis neviršija 45 000 Eur, t. y., ar neatsiranda prievolė gyventojui bei jo kontroliuojamiems asmenims registruotis PVM mokėtojais.

Pažymėtina, kad pavyzdyje pateiktu atveju, gyventojas, kuris vykdo ekonominę veiklą ir kontroliuoja 2 juridinius asmenis, pats privalo sekti, ar po kiekvieno mėnesio einančiais 12 paskutinių mėnesių laikotarpiais (pradedant nuo 2022-02 iki 2023-01, nuo 2022-03 iki 2023-02, nuo 2022-04 iki 2023-03 ir t. t.) bendras atlygis neviršija 45 000 Eur, t. y., ar neatsiranda prievolė gyventojui bei jo kontroliuojamiems asmenims registruotis PVM mokėtojais.

10.3.2. Kada gyventojui, kuris kartu su susijusiu asmeniu kontroliuoja (valdo) keletą juridinių asmenų, atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju?

Pagal PVM įstatymo nuostatas (PVM įstatymo 2 str. 31 dalis) susijusiais asmenimis yra laikomi fizinis asmuo ir tokie su juo susiję asmenys:

- 1) fizinis asmuo ir jo sutuoktinis, sužadėtinis arba sugyventinis jei:
 - sutuoktiniai – vyras ir moteris, įstatymų nustatyta tvarka įregistravę santuoką;
 - sužadėtiniai – vyras ir moteris, sudarę susitarimą tuoktis. Susitarimas tuoktis gali būti išreikštas raštu ir žodžiu. Paduotas nustatytos formos prašymas civilinės metrikacijos įstaigai įregistruoti santuoką laikomas viešu susitarimu tuoktis;
 - sugyventiniai – vyras ir moteris, kurie, įregistravę savo partnerystę, bendrai gyvena ne mažiau kaip vienerius metus neįregistravę santuokos, turėdami tikslą sukurti šeiminius santykius;
- 2) fizinio asmens giminaičiai (tėvai, vaikai, seneliai, jų broliai ir seserys, vaikaičiai, broliai, seserys, tetos, dėdės, pusbroliai, pusseserės, sūnėnai, dukterėčios bei jų vaikai);
- 3) fizinio asmens sutuoktinio giminaičiai (tėvai, vaikai, seneliai, vaikaičiai, broliai, seserys);
- 4) fizinio asmens sugyventinio giminaičiai (sugyventinio tėvai, vaikai, seneliai, vaikaičiai, broliai, seserys);
- 5) fizinio asmens giminaičių sutuoktiniai ar sugyventiniai (tėvų, vaikų, brolių, seserų sutuoktiniai ar sugyventiniai); taip pat šių sutuoktinių ar sugyventinių giminaičiai (tėvai, vaikai, broliai, seserys);
- 6) fizinis asmuo ir asmuo, su kuriuo susijęs globos santykiais ir kiti atvejai.

(plačiau apie PVM įstatymo prasme susijusius asmenis žr. PVM įstatymo 2 str. 31 dalies komentare).

Nuo 2023-01-01 bendra to paties asmens kontroliuojamų juridinių asmenų ir paties asmens, kuris kontroliuoja, atlygio suma nesumuojama, jei nėra dirbtinio verslo skaidymo, t. y. jei:

- a) juridinių asmenų valdymo organai ir (arba) valdymo organų nariai nėra tie patys asmenys ir
- b) jų faktiškai vykdoma ekonominė veikla nėra to paties pobūdžio ir
- c) šie asmenys neveikia vienas kito naudai ar interesais.

Pavyzdys

1 situacija. Verslo liudijimą įsigijęs gyventojas turgavietėje parduoda prekes. ~~Viešojoje~~ ~~įstaigoje~~ Individualioje įmonėje jis valdo 15 procentų jos dalių, o jo brolis (susijęs asmuo) 45

procentus. Kitoje bendrovėje šis gyventojas turi 20 procentų akcijų, o kitas su juo susijęs asmuo (žmonos sesuo) šioje bendrovėje valdo 60 procentų akcijų.

Šiuo atveju, gyventojas, kartu su susijusiais asmenimis kontroliuoja 2 juridinius asmenis (pats valdo ne mažiau kaip 10 procentų kiekvieno juridinio asmens akcijų (dalių), o kartu su susijusiais asmenimis daugiau kaip 50 procentų), todėl jam, o taip pat ir kartu su susijusiais asmenimis kontroliuojamiems juridiniams asmenims (individualiai įmonei ir bendrovei), prievolė registruotis PVM mokėtoju atsiranda tuo atveju, jeigu gyventojas ir jo kontroliuojamų juridinių asmenų 12 paskutiniųjų mėnesių bendras atlygis už šalies teritorijoje, vykdant ekonominę veiklą, patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas suma per metus (paskutiniuosius 12 mėnesių) viršija 45 000 Eur, neatsižvelgiant į tai, kad kiekvieno iš jų atskirai minėtas atlygis neviršija šios ribos.

Tarkime, kad gyventojas 12 paskutiniųjų mėnesių (pvz., nuo 2021 m. vasario mėn. iki 2022 m. sausio mėn.) bendras atlygis už šalies teritorijoje patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas buvo 7 000 Eur, o jo kontroliuojamų juridinių asmenų atitinkamai 25 000 Eur ir 30 000 eurų. Taigi, gyventojas ir jo kontroliuojamų juridinių asmenų bendras atlygis buvo 62 000 Eur, t. y. 2022 m. sausio mėn. viršijo 45 000 Eur ribą, todėl 2022 m. sausio mėn. verslo liudijimą įsigijusiam gyventojui (taip pat kartu su susijusiais asmenimis kontroliuojamiems juridiniams asmenims (individualiai įmonei ir bendrovei) buvo prievolė registruotis PVM mokėtoju. Nuo 2023 m. sausio 1 d. nereikia sumuoti kontroliuojamų asmenų ir fizinio asmens veiklos pajamų tada, kai nėra dirbtinio skaidymo.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog, nustačius dėl kurio asmens šalies teritorijoje patiektų prekių ar suteiktų paslaugų (gyventojas ar jo kontroliuojamų asmenų) buvo viršyta 45 000 Eur atlygio riba, šis asmuo (ar asmenys) privalo už visas patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas, dėl kurių buvo viršyta minėta riba, apskaičiuoti ir į biudžetą sumokėti PVM.

2 situacija. Verslo liudijimą įsigijęs gyventojas, turgavietėje parduoda prekes. Viešojoje įstaigoje jis valdo 20 procentų jos dalių, o jo brolis (susijęs asmuo) 45 procentus. Kitoje bendrovėje šis gyventojas turi 5 procentų akcijų, o kitas su juo susijęs asmuo (žmonos sesuo) šioje bendrovėje valdo 10 procentų akcijų. Gyventojas 12 paskutiniųjų mėnesių (pvz., nuo 2021 m. vasario mėn. iki 2022 m. sausio mėn.) bendras atlygis už šalies teritorijoje patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas buvo 15 000 Eur, o jo kontroliuojamų juridinių asmenų atitinkamai 25 000 Eur ir 30 000 eurų.

Šiuo atveju, kai gyventojas kartu su susijusiu asmeniu (broliu) tik viešojoje įstaigoje valdo daugiau kaip 50 procentų jos dalių, tai PVM įstatymo prasme, laikoma, kad jis kontroliuoja tik vieną juridinį asmenį, todėl šiam gyventojui, o taip pat viešajai įstaigai, nėra prievolės registruotis PVM mokėtojais, jei kiekvienas iš jų atskirai neviršija 45 000 Eur atlygio ribos.

10.3.3. Kada ekonominę veiklą vykdančioms sutuoktiniams atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais?

Jeigu kiekvienas iš sutuoktinių atskirai vykdo ekonominę veiklą (įsigijus verslo liudijimą ar pan.), tai prievolė registruotis PVM mokėtoju kiekvienam iš jų gali atsirasti, jeigu kiekvieno iš jų atlygis už vykdančią ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir (ar) suteiktas paslaugas per paskutiniuosius 12 mėnesių viršijo 45 000 eurų.

Vieno sutuoktinio po santuokos įsteigtas juridinis asmuo yra laikomas bendrąja jungtine nuosavybe (jeigu tas juridinis asmuo nėra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė, pvz., yra rašytiniai įrodymai, kad juridinis asmuo įsteigtas už asmenines vieno sutuoktinio lėšas), ir abu sutuoktiniai šios įmonės atžvilgiu laikomi kontroliuojančiais asmenimis (kadangi šią įmonę valdo kartu ir jiems priklauso lygios šios įmonės dalys).

Todėl, kai sutuoktiniai, patys, kaip ekonominę veiklą vykdančios gyventojai, santuokos metu yra įsteigę bent po vieną juridinį asmenį, kurie yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, tai laikoma, kad:

- sutuoktinis (pvz., vyras), kartu su susijusiu asmeniu (žmona), kontroliuoja savo ir sutuoktinės įsteigtus juridinius asmenis ir
- jo sutuoktinė, kartu su susijusiu asmeniu (savo vyru), kontroliuoja savo ir sutuoktinio įsteigtus juridinius asmenis.

Taigi, šiuo atveju laikoma, kad vyras ir žmona kontroliuoja po keletą juridinių asmenų.

Prievolė vyrui, vykdančiam ekonominę veiklą (ir atitinkamai jo žmonai), registruotis PVM mokėtoju atsiranda, jeigu vyro ir jo kontroliuojamų kelių (2 ir daugiau) juridinių asmenų bendras atlygis per paskutiniuosius 12 mėnesių už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas viršija 45 000 Eur, nors kiekvieno iš jų minėtas atlygis neviršija šios ribos.

Pavyzdys

1 situacija. Sutuoktinis, vykdančias veiklą, įsigijęs verslo liudijimą, santuokos metu įsteigė bendrovę A, kurioje valdo 70 procentų akcijų, o jo sutuoktinė, taip pat vykdančią veiklą, įsigijęs verslo liudijimą, santuokos metu įsteigė bendrovę B, kurioje valdo 90 procentų akcijų.

Šiuo atveju, abu sutuoktiniai bendroves įsteigė santuokos metu, todėl laikoma, kad kiekvienas iš jų kontroliuoja po 2 juridinius asmenis (A ir B) ir prievolė kiekvienam sutuoktiniui registruotis PVM mokėtoju atsiranda, jeigu vieno sutuoktinio ir kito sutuoktinio kontroliuojamų 2 juridinių asmenų (A ir B) bendras atlygis per paskutiniuosius 12 mėnesių už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas viršija 45 000 eurų.

Tarkime, vyro atlygis per 12 paskutiniųjų mėnesių (pvz. nuo 2021 m. vasario mėn. iki 2022 m. sausio mėn.) buvo 40 000 Eur, o jo kontroliuojamų juridinių asmenų, atitinkamai 15 000 Eur ir 10 000 eurų. Šiuo atveju vyro bendras atlygis sudarė 65 000 Eur, t. y. viršijo registravimuisi PVM mokėtojais nustatytą ribą. Todėl vyrui, vykdančiam veiklą, įsigijęs verslo liudijimą, ir jo kontroliuojamiems juridiniams asmenims 2022 m. sausio mėn. atsirado prievolė registruotis PVM mokėtoju ir skaičiuoti bei mokėti į biudžetą PVM. Nuo 2023 m. sausio 1 d. nereikia sumuoti kontroliuojamų asmenų ir fizinio asmens veiklos pajamų tada, kai nėra dirbtinio veiklos skaidymo (plačiau apie tai 10.3.2 punkte).

Žmonos atlygis per 12 paskutiniųjų mėnesių (pvz. nuo 2021 m. vasario mėn. iki 2022 m. sausio mėn.) buvo 10 000 Eur, o jos kontroliuojamų juridinių asmenų (A ir B) atitinkamai 15 000 Eur ir 10 000 eurų. Šiuo atveju, žmonos ir jos kontroliuojamų juridinių asmenų bendras atlygis sudarė 35 000 Eur., t. y. nesiekė registravimuisi PVM mokėtojais nustatytos 45 000 Eur ribos, todėl žmonai 2022 m. sausio mėn. nebuvo prievolės registruotis PVM mokėtoja.

2 situacija. Vyras, vykdančias veiklą, įsigijęs verslo liudijimą, iki santuokos sudarymo buvo įsteigęs individualią įmonę, o jo žmona, taip pat vykdančią veiklą su verslo liudijimu, santuokos metu gavo palikimą ir iš šių lėšų įsteigė bendrovę. Įsteigti juridiniai asmenys nėra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, jei vedybų (poveybinėje) sutartyje nenumatyta kitaip.

Šiuo atveju, laikoma, kad kiekvienas iš sutuoktinių kontroliuoja tik vieną savo įsteigtą juridinį asmenį. Kiekvienam iš sutuoktinių prievolė registruotis PVM mokėtoju atsiranda, jeigu atlygis per paskutiniuosius 12 mėnesių už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas viršija 45 000 eurų.

10.3.4. Kada atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtojais dėl kontroliuojamų asmenų prekių įsigijimo iš kitų valstybių narių?

Leidinio 10.3 papunkčio nuostatos taikomos ir tuomet, kai prievolė registruotis PVM mokėtoju gyventojui atsiranda dėl to, kad visų gyventojų kontroliuojamų asmenų ir jo paties (vykdančio ekonominę veiklą) bendra iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertė praėjusiais kalendoriniais metais viršijo ar einamaisiais kalendoriniais metais viršijo ar numato viršyti 14 000 Eur, neatsižvelgiant į tai, kad kiekvieno iš jų įsigytų prekių vertė atitinkamais kalendoriniais metais neviršija šios ribos.

10.3.5. Kokios yra PVM prievolės, jeigu kontroliuojami asmenys, esant prievolei registruotis PVM mokėtojais, jais neįsiregistruoja?

Jeigu gyventojas, kuriam yra prievolė registruotis PVM mokėtoju dėl 10.3. papunktyje nurodytų aplinkybių, PVM mokėtoju nesiregistruoja, tai jam taikomos 10.2.2 papunktyje išdėstytos atitinkamos nuostatos.

10.4. Dėl prekių tiekimo ir (arba) paslaugų teikimo į kitas ES valstybes nares atsidandančios PVM prievolės

Kai gyventojas vykdydamas veiklą, teikia elektronines paslaugas ir / arba siunčia prekes į kitas ES valstybes nares neapmokestinamiesiems asmenims (nevykdantiems veiklos asmenims), tai pasiekus 10 000 Eur ribą dėl tokių sandorių, jam atsiranda prievolė skaičiuoti PVM tų šalių, į kurias prekės nugabenamos, arba kur įsikūręs elektroninių paslaugų pirkėjas. Tokiu atveju atsiranda prievolė registruotis PVM mokėtoju kitose valstybėse narėse arba galima naudotis vieno langelio principo sistema One Stop Shop (OSS). OSS – tai sistema, kuri palengvina mokestinių PVM prievolių vykdymą asmenims, teikiantiems elektronines ir kitas paslaugas (kurių suteikimo vieta yra kitose ES valstybėse narėse) ir vykdantiems nuotolinę prekybą prekėmis neapmokestinamiesiems asmenims tais atvejais, kai veikla apima daugiau nei vienos ES valstybės narės teritoriją. Asmenys, teikiantys paslaugas / tiekiantys prekes ir besinaudojantys sistema, registruojasi, deklaruoja ir moka PVM vienoje valstybėje narėje, neatsižvelgdami į tai, kad paslaugas teikia / prekes tiekia keliose ES valstybėse narėse.

XI. Rekomenduojami leidiniai

Leidiniai apie PVM prievoles, ekonominę veiklą vykdantiems asmenims (įskaitant gyventojus, įsigijusius verslo liudijimus):

- Atmintinė fiziniams asmenims apie pridėtinės vertės mokestį,
- Ar reikia registruotis PVM mokėtoju?
- Asmenų, kurie nėra registruoti PVM mokėtojais, PVM prievolės,
- Prievolė pirkėjui apskaičiuoti įsigytų iš užsienio prekių ir paslaugų PVM,
- Individualios veiklos, vykdomos pagal pažymą, ypatumai.

Daugiau informacijos apie verslo liudijimų įsigijimo tvarką galima sužinoti VMI prie FM svetainėje <https://www.vmi.lt/evmi/vr-ir-vl-isigijimas-nutraukimas#kuriomis-veiklos-rusimis-galima-verstis-isigijus-verslo-liudijima> arba paskambinus į VMI prie FM Mokesčių informacijos centrą telefonu +370 5 260 5060. Telefonu suteikta konsultacija yra lygiavertė rašytinei, nes pokalbiai yra įrašomi bei saugomi 5 metus.

Taip pat informuojame, kad ši Verslo liudijimą įsigyjančio gyventojų atmintinė skelbiama VMI prie FM svetainėje <https://www.vmi.lt/evmi/individuali-veikla-ir-verslo-liudijimai>.
